

DIPLOMADOLGOZAT

TÖRŐCSIK ESZTER
Neveléstudomány MA

Kaposvár
2023

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Kaposvári Campus

Neveléstudomány Szak

Hogyan legyünk elég jó szülők? – Azon online tanácsadás színe és fonákja

Belső konzulens: Dr. Podráczky Judit
egyetemi docens

Készítette: Törőcsik Eszter
G2BVV0
Levelező tagozat

Intézet/Tanszék: Neveléstudományi Intézet
Gyermeknevelési Tanszék

Kaposvár

2023

Tartalom

1. Bevezetés	2
2. A családokat ért történelmi hatások a 20. század közepétől napjainkig	3
2.1 A családszerkezet változásai a 20. században	3
2.2 A család egysége, tradicionális családmódel	5
2.3 Ipari forradalom	6
2.4 Nők munkavállalása	6
2.5 A rendszerváltás hatása	9
2.6 Kollektívizmus versus individualizmus	11
Összefoglalás és konklúziók	13
3. Szülőtámogatás a XXI. században	14
3.1 Egy elgondolkodtató történet	17
3.2 Nevelési tanácsadók végzettsége	19
3.3 Szülő- és gyermektámogató coachok	21
3.4 Coach vagy pszichológus?	22
4. Kutatásunk elméleti keretei	24
4.1 Kutatási kérdések	24
4.2 Kutatási módszerek	24
5. Tartalomelemzés	25
5.1 Néhány bevezető gondolat a kutatásról	26
5.2 A mintavétel	27
5.3 A forrás kiválogatása	28
5.4 A szövegek	28
5.5 Kategóriák meghatározása	30
5.6 MAXQDA tartalomelemző szoftver	30
6. A kutatás eredményei	31
6.1 Interjúk	34
7. Összefoglalás	37
Mellékletek	40
1. sz. melléklet: Óvodát, óvónő személyét, munkásságát negatívan bíráló SZÜLŐI szövegrészek	40
2. sz. melléklet: Óvodát, illetve óvónő személyét/munkásságát negatívan beállító/bíráló SZAKÉRTŐI szövegrészek	44
3. sz. melléklet: Szülőtámogató, erősítő, biztató SZAKÉRTŐI szövegrészek	46
4. sz. melléklet: A kiválasztott bejegyzések hivatkozásai	48
Felhasznált irodalom	50

1. Bevezetés

Azt mondják a „*régi*ek”, a „*ma*” generációi könnyű helyzetben vannak. Számos területen hihetetlen mértékben fejlődött a technika, szinte mindent el lehet intézni egy gombnyomással, kényelmesen, a fotelból. Mégis sokkal frusztráltabbak, stresszesebbek a mindennapok egy család számára, és több a szorongó, kiemelt figyelmet igénylő gyermek, holott megannyi prevenciós és intervenciós program áll rendelkezésére szülőknek és gyermekeknek egyaránt. Joggal kérdezhetnénk, hogy mi áll ennek a háttérben? Nos, a választ erre egységesen nem lehet megadni, mégis kísérletet teszünk arra, hogy ezt az izgalmas jelenséget mélyrehatóbban vizsgáljuk a számunkra releváns aspektusokból.

2020-ban zárult egy kutatásunk, melyben a szülők közösségi felületeken való részvételét, eligazodását, a neveléssel kapcsolatos információk áramlását vizsgáltuk. A közösségi platformokon megjelenő megannyi felhasználási formát figyelembe vettük, azokat is, akik a csoportokat alapították és irányították, s azokat is, akik elé a végeredmény került. Arra a következtetésre jutottunk, hogy a diskurzusokat uraló, irányító eszközök használata (pl.: hozzászólások törlése, bejegyzések korlátozása stb.) olyan társadalmi tudatalakítást hozhat létre, amely nagyban hathat a szülők nevelési stílusára, nézeteire, illetve alapot adhat a pedagógusok és szülők közötti konfliktusoknak is. E felismerés mentén szeretnénk a kutatást folytatni a szülőtámogató programok, intézkedések hatékonyságának vizsgálatával, mely esetünkben az online térben fellelhető programokra vonatkozik.

Annak érdekében, hogy jobban megértsük és lássuk a generációs változásokat – honnan hova jutottunk –, s adekvát válaszokat kaphassunk a kérdéseinkre, a dolgozat első részében szeretnénk körül járni azokat a tényezőket, melyek a múlt évszázadtól napjainkig tartó hatásokat eredményezték. Elsőként a családtípusok változásait szeretnénk szemügyre venni, illetve a családtagok szerepeinek alakulását. Ezután a családok funkcióinak módosulásait vizsgálánk, főként a gazdaság és a társadalom területeit érintő kérdéskörökben.

A tágabb értelemben vett kitekintés után közelítünk az empirikus részhez, melyben a dolgozatunk szempontjából releváns témák, a *szülőtámogatás* fogalmával körülhatárolható jelenségek kapnak helyet. Ennek kezdő lépéseként olyan hivatalosan bejegyzett szülőtámogató programokat veszünk szemügyre, melyek a koragyermekkorai nevelésben segítik a szülőket, majd ezeket a formális szülőtámogató programokat szembe állítjuk a nem hivatalos, azonban funkcióját tekintve szülőtámogató programnak nevezhető online szolgáltatásokkal. Ezeken a virtuális felületeken a szülők érdeklődő kérdéseit, bejegyzéseit, illetve az ezekre adott válaszokat

vizsgáljuk előre meghatározott szempontok szerint. A szövegek elemzéséhez módszerként a tartalomelemzést választottuk, melyet a MAXQDA program segítségével valósítottunk meg. Annak érdekében, hogy a kvalitatív kutatási metódusok megerősítésével kapcsolatos elvárásnak eleget tegyünk, a kapott eredményeket egy másik módszerrel is szembesítjük. Az érvényességet, illetve megbízhatóságot erősítő metódusként a félig strukturált interjút választottuk.

2. A családokat ért történelmi hatások a 20. század közepétől napjainkig

Ritkán akad olyan ember manapság, akit ne foglalkoztatna valamilyen formában a család kérdésköre. Számos szakember, neves tudósok és kutatók definiálták a család fogalmát különböző módokon, s megannyi szakirodalom öleli fel ezt a területet temérdek aspektusból, annak érdekében, hogy a társadalom változásait a család működésében tetten érjék vagy nyomon kövessék. A szakirodalmak közül azokra fókuszálunk, melyeknek releváns mondanivalójuk lehet abban a kérdésben, hogy *miért és miként jöhettek létre a szülőknek szóló vállalkozások, programok*.

2.1 A családszerkezet változásai a 20. században

Ha egy laikus embert megkérdeznénk, hogy az 1900-as évek első felében vajon milyen családok voltak jellemzőbbek Magyarországon, nagy eséllyel azt a választ kapnánk, hogy nagycsaládok, illetve több generációs családok. Ezt azonban egyértelműen nem tudja igazolni egy kutatás sem, hiszen nincs arról feljegyzés és adat, hogy a tradicionális, illetve a legelterjedtebb családmodell a többgenerációs- vagy a nagycsalád lett volna, azonban következetesen rámutatnak a vizsgálatok arra, hogy a legelterjedtebb családforma már a 20. század elején is a nukleáris család volt (Pálmai, 2016).

Az 1900-as évek környékén a háztartások átlagosan 4,5 főből álltak, mely a második világháború előtt időkben már 3,9-re csökkent, a háború utáni években pedig már csak 3,6 fő alkotott egy háztartást. A 2011-es népszámlálás adatai alapján a háztartások átlagosan 2,36 főt számláltak, melynek oki háttereként az egyszemélyes háztartások számának növekedését, illetve az alacsony gyermekvállalást jelölik meg (Monostori et al., 2016). Az alábbiakban az 1970-es és a 2011-es népszámlálás eredményeit foglaljuk össze aszerint, hogy hány tagot számlált adott háztartás, s ebből hány háztartásban van jelen rokon, majd egy következő táblázatban százalékos arányban jelenítjük meg a különbségeket a tekintetben, hogy milyen arányban volt jelen felmenő rokon a családban négy évtized eltéréssel.

Háztartás-összetétel	2	3	4	5	6	7	8-
1970	személlyel						
Egy családból álló háztartás: házaspárok és élettársak	667.109 Ebből felmenő rokonnal élők: -	719.245 Ebből felmenő rokonnal élők: 86.905	569.465 Ebből felmenő rokonnal élők: 117.421	211.628 Ebből felmenő rokonnal élők: 92.407	63.438 Ebből felmenő rokonnal élők: 26.509	21.372 Ebből felmenő rokonnal élők: 7.350	16.322 Ebből felmenő rokonnal élők: 4.476
Egy szülő gyermekkel	127.053 Ebből felmenő rokonnal élők: -	77.811 Ebből felmenő rokonnal élők: 26.834	27.915 Ebből felmenő rokonnal élők: 13.069	8.732 Ebből felmenő rokonnal élők: 3.877	3.107 Ebből felmenő rokonnal élők: 1.213	1.332 Ebből felmenő rokonnal élők: 423	990 Ebből felmenő rokonnal élők: 353

1. sz. táblázat: A háztartások a háztartástagok száma és háztartás-összetétel szerint, Központi Statisztikai Hivatal, Népszámlálás, 1970

Háztartás-összetétel	2	3	4	5	6	7	8-
2011	személlyel						
Egy családból álló háztartás: házaspárok és élettársak	789.867 Ebből felmenő rokonnal élők: -	616.179 Ebből felmenő rokonnal élők: 36.037	461.508 Ebből felmenő rokonnal élők: 34.067	158.027 Ebből felmenő rokonnal élők: 26.385	39.467 Ebből felmenő rokonnal élők: 7.998	11.856 Ebből felmenő rokonnal élők: 1.816	7.966 Ebből felmenő rokonnal élők: 960
Egy szülő gyermekkel	297.203 Ebből felmenő rokonnal élők: -	165.095 Ebből felmenő rokonnal élők: 26.707	47.446 Ebből felmenő rokonnal élők: 9.873	12.523 Ebből felmenő rokonnal élők: 2.662	3.810 Ebből felmenő rokonnal élők: 738	1.262 Ebből felmenő rokonnal élők: 223	823 Ebből felmenő rokonnal élők: 142

2. sz. táblázat: A háztartások a háztartástagok száma és háztartás-összetétel szerint, Központi Statisztikai Hivatal, Népszámlálás, 2011

Felmenő rokonnal együtt élő háztartás-összetétel százalékos aránya		2	3	4	5	6	7	8-
		személlyel						
Egy családból álló háztartás: házaspárok és élettársak	1970	-	12,08%	20,61%	43,66%	41,78%	34,39%	27,42%
	2011	-	5,84%	7,38%	16,69%	20,26%	15,31%	12,5%
Egy szülő gyermekkel	1970	-	34,48%	46,81%	44,39%	39,04%	31,75%	35,65%
	2011	-	16,17%	20,80%	21,25%	19,37%	17,67%	17,25%

3. sz. táblázat: Felmenő rokonnal együtt élő háztartás-összetétel százalékos aránya az 1970 és 2011-es Népszámlálási adatok alapján

A táblázatok jól szemléltetik a változást. Míg a 70-es években népszerűbb volt legalább egy felmenő rokonnal együtt élni a családban, a 2011-es évekre ez a gyakorlat a felére esett vissza. Az egy szülő és egy gyermek felállású családok száma 2011-re a 70-es évekhez képest viszont több mint duplájára emelkedett. Ez utóbbit abból a szempontból lenne érdemes vizsgálni, hogy *a családnak vagy a gyermekét egyedül nevelő szülőnek van-e segítsége a gyermekek nevelése, gondozása terén?* Vajon magyarázhatja-e a szülősegítő, illetve szülőtamogató programok és kiadványok megjelenését ez a jelenség? Feltevésünk szerint ez is hozzájárulhat, azonban tudjuk, hogy a fenti adatok alapján ez nem jelenthető ki egyértelműen, hiszen számos más, ezt meggyőzően bizonyító adathoz nem férünk hozzá (a felmenő rokonok azon túl is segíthetnek egy családnak, hogy nem egy háztartásban élnek együtt). Ennek nyomában haladva azonban izgalmas relációkra derülhet fény.

2.2 A család egysége, tradicionális családmodell

A család egységét a múlt század első felében még túlnyomó részben az adta, hogy a családok saját gazdaságot üzemeltettek. A háztáji munkák, a földművelés és állattartás jelentették számukra a megélhetést. Természetes volt, hogy a nők háztartásbeliként dolgoznak, s mindennapjaikat a ház körüli teendők és a gyermeknevelés teszi ki, míg a családfő távol van anyagi haszonszerzés céljából. A családokban nagyobb szerepet kapott a gondozó-ellátó és a termelői funkció, és jellemzőbb volt, hogy nap mint nap megfordult a családban a felmenő rokonság, ha éppen nem együtt éltek. Az idősebbek szava szent és megfogadandó volt. A korban jellemző

patriarchális beállítódás az egymástól való függésen és kölcsönösségen alapult. Sikeressége abban érhető tetten, hogy a rendszerben **mindenkinek megvolt a jól ismert és kódolt szerepe**, melyet a felnövekvő generációnak is átörökítettek. Tehát **a kiszámíthatóság és a biztonság érvényesülhetett**.

A patriarchális családmodell hanyatlása a 20. század második felében indult el. 1949-ben 11,7 házasságkötésre 1,4 válás jutott. Ez a szám a 2000-es évek után már 4,6:2,4 arányra módosult. Egy, az évezredfordulón készített felmérésben a családdal szembeni elképzeléseket vizsgálták, szembe állítva a válaszokat a statisztikával. Míg a demográfiai adatok a tradicionális családmodell elterjedésének csökkenését mutatták, a felmérésekben az igény a tradicionális családmodellre volt a legnagyobb (Szendrei, 2011). Mi a magyarázat arra, hogy vágyjuk ezt a modellt, de nem úgy élünk?

A 20. században azonban olyan hatások érték a családokat, melyek alapjaiban formálták át a társadalmi tudatot. Új paradigmák jelentek meg, melyek főként a nőkre és az ő szerepeikre voltak nagy hatással. Ezeket a nagyobb eseményeket, társadalmi átalakulásokat vesszük sorra a következő fejezetekben.

2.3 Ipari forradalom

Elsőként az **ipari forradalmakat** érdemes említeni, melyek életünk mindent területét átírták, befolyásolva a technológiai, társadalmi, gazdasági és jogi normák alakulását (Koncz, 2020). Az ipari forradalom általában négy szakaszt számlál. A folyamat a 17-18. században kezdődött, s napjainkban is tart. Hazánkba a 19. század második felében tört be, amikor 1872-ben felszámolták a céheket, helyükbe modern üzemek és gyárak léptek. Hatásait tekintve megindult az urbanizáció, a falusi életforma elkezdett visszaszorulni, s a nők egyre nagyobb számban vállaltak a háztartáson kívül munkát. De vajon akarták-e ezt a nők?

2.4 Nők munkavállalása

2001-ben jelentetett meg egy tanulmányt Pongrácz Tiborné demográfus: *A család és a munka szerepe a nők életében* címmel. Pongrácz a bevezetőben statisztikai adatokkal szemlélteti, hogy alakult a női munkavállalás a 20. században. **A nők tömeges munkavállalása** a második világháború utáni időkben kezdődött, a gazdasági kényszer és az ideológiai nyomás eredményeként. A gazdasági kényszer alatt a nagymértékű iparosítás érthető, az ideológiai nyomás pedig abban

érhető tetten, hogy a társadalom értékes tagjának csak a „dolgozó nő” volt tekinthető. A demográfus olyan kutatásokat mutat be, melyek a család és a női munkavállalás kérdéseire összpontosítottak. 1974-ben a 10 éven aluli gyermeket nevelő édesanyák véleményét kérdezték meg a munkavállalásról. A megkérdezettek kétharmada úgy vélekedett, hogy a kisgyermekes édesanya első és legfontosabb feladata a gyermeknevelés, a háztartás és a családi összetartás biztosítása, ezek mellett nem élnének a munkavállalás lehetőségével. 1978-ban ismét előtérbe került e témakör. Ekkor már a válaszadók 83%-a volt aktív gazdaságilag, azaz volt tapasztalatuk a kettős leterheltségből adódó problémák terén. Három lehetőség közül választhatták ki a dolgozó édesanyák, hogy számukra mely megoldás a legadekvátabb lehetőség (leegyszerűsítve):

1. csak a férj dolgozik, s a feleség háztartásbeli;
2. a feleség részmunkaidőben dolgozik, s emellett jut ideje a háztartásra, családra;
3. a férj és a feleség is dolgozik, a gyermeknevelést és háztartási munkákat fele-fele arányban megosztják.

Az első lehetőséget 37% jelölte meg, a másodikat 35% választotta, az utolsó lehetőséget pedig az érintett nők mindössze egynegyede preferálta. Tehát hiába volt jelen már az emancipációs ideológia hazánkban, az édesanyák nem szívesen osztották meg a háztartás vezetését és a gyermeknevelés körüli teendőket házastársukkal – valószínűleg az örökölt családi minták és hagyományok miatt – azonban részmunkaidős állás szükségessége mellett kiálltak, főként anyagi okok miatt.

A kutatás folytatására 1991-ben került sor. A szerző kiemeli, hogy véleménye szerint a rendszerváltás okozta hatások nem relevánsak még a válaszadások szempontjából, hiszen nem érvényesült még (vagy csak alig) a rendszerváltás okozta gazdasági, munkaerőpiaci változás. A kutatás harmadik részét egy nemzetközi összehasonlító vizsgálatnak tervezték meg, melyben öt ország kisgyermekes szülőinek nézeteit vizsgálták (Magyarország, Oroszország, Kelet- és Nyugat-Németország, Lengyelország). Feltették nekik a kérdést, hogy mi az oka annak, hogy a nők nem szívesen maradnak ki a munkából? Hat válaszadási lehetőségük volt. A következő eredmények születtek:

	Magyarország	
	anyák	apák
1 – a gyermekek nem eléggé respektálják, ha az anya csupán háziasszony	32	32
2 – egy nőnek fontos, hogy anyagilag független legyen	46	46
3 – elég lehangoló dolog kizárólag otthon lenni	47	56
4 – anyagi okok miatt nem engedhető meg	83	86
5 – csak háziasszonynak lenni nem vonzó életcél	67	57
6 – az emberek kevesebbre becsülik azt a nőt, aki csupán háziasszony	45	38

1. ábra: „Mi az oka annak, hogy a nők nem szívesen maradnak ki a munkából?” (Forrás: Pongrácz, 2001, p. 33)

Arra a kérdésre, hogy „mi a fontosabb az életben: a család, magánélet vagy a munka, hivatás?” a magyar anyák és apák 81%-a jelölte meg a családot, 19%-a mindkettőt egyaránt fontosnak tartotta, de kizárólag a „munka, hivatás” lehetőséget egy esetben sem választották. A harmadik kérdést 1978-ban és 1991-ben is firtatták, mégpedig: „ha a férj el tudná tartani a családot, mit választana?” Az alábbi eredmények születtek (százalékban megadva):

	1978	1991
Otthon maradna	37,0	33,0
Részmunkaidőben dolgozna	35,2	51,1
Teljes munkaidőben dolgozna	24,0	13,6
Nem tudja	3,8	2,3
Összesen	100,0	100,0

2. ábra: „Ha a férj el tudná tartani a családot mit választana?” – a gyermekes anyák véleménye, 1978, 1991 (%)
(Forrás: Pongrácz, 2001, p. 36)

Számunkra a magyarországi adatok voltak relevánsak, így csak azt jelenítettük meg a dolgozatban, azonban a demográfus által összevetett adatok szerint a kelet-német társadalomra kiugróan jellemző volt a dolgozó nő pozitív megítélése, mely miatt a két országrész egyesülése utáni munkanélküliség oly sokkoló volt számukra, így a volt kelet-németországi nők gyermekvállalási hajlandósága a legalacsonyabban volt mérhető világszerte ebben az időszakban.

2.5 A rendszerváltás hatása

1998-ban a gyermeknevelés szempontjából aktív korú nők, azaz a 25-54 éves korosztály 64%-a dolgozott, ám ugyanezen korosztály foglalkoztatottsága a 70-es és 80-as években 80% felett volt. Figyelemre méltó a két adat különbsége. Ennek magyarázata az 1990-ben lezajlott **rendszerváltás**ban keresendő.

A rendszerváltás után a munkavállalók száma drasztikusan csökkent, alig néhány nap alatt 700 ezer ember lett munkanélküli. Az az ideológia, amit felépítettek és magukénak kezdték érezni a magyar családok, hirtelen összedőlt. A munkanélküliség miatt a családok egy része anyagi- és társadalmi válságba került. A családi munkamegosztás szerepei felborultak, ennek következtében a családtagok közötti kapcsolat megromlott (Szendrei, 2011). A nehézségekkel tűzdelt, problémás helyzet nem elhanyagolható számban vezetett váláshoz, ezáltal családok felbomlásához.

Dávid Beáta és munkatársai 2016-ban jelentettek meg egy kiadványt *A rendszerváltás családtörténetei* címmel. Többek között olyan kérdésekre keresték a választ, hogy vajon hogyan alakult a rendszerváltás előtti és utáni időkben a szülés előtti és utáni élet. A kiadvány Losonczy Ágnes, Széchenyi-díjas magyar iskolateremtő szociológus és társadalomkutató 1988-ban elkezdett kutatásának folytatását mutatja be.

Losonczy Ágnes 1988-ban indította el a „*Társadalmi változások – Életfordulók*” témakörben a „*Gyerekvárás, szülés, születés*” című kutatását, melyet Budapest és vonzáskörzetében kívánt megvalósítani. Tervei között szerepelt, hogy a várandósság idejéhez visszanyúlva utánkövetéses vizsgálat keretein belül elemzi a gyermekek és felnőttek testi-lelki hogylétének változásait a „várt” és „nem várt” gyermekek tükrében. A tervek szerint háromévente felkeresték volna a kutatásban résztvevő szülőket, végig kísérve a gyermekek felnövekedését a nagykorúságukig. A kutatás kezdetén csak a leendő édesanyákkal vette fel az interjút a kutatócsoport. A második részre 1990-ben került sor, a megszületett gyermekek első születésnapja előtt, mikor már az apákat is bevonták a vizsgálatba. Ekkorra már lezárult a rendszerváltás folyamata, s ugyan a gazdasági és társadalmi változásokon még nem, de a politikai átrendeződésen már átesett az ország. A kutatásra azonban ezután nem jutott több anyagi forrás, ezért arra kényszerültek a kutatók, hogy befejezzék.

Losonczy Ágnes 2008-ban ezt a kutatást egy előadás keretein belül prezentálta. A bemutatót nagy siker követte, s az előadás végére született egy döntés, mely szerint az akkoriban megkezd-

dett kutatást 20 év után vegyék elő újra, megkeresve azon szülőket, s a közben felnőtt gyermekeket, akik akkor a kutatásban részt vettek. Az „újraélesztés” sikeres volt, melyben a kiadvány szerzői működtek közre.

A kutatás első szakaszában (1989-ben) 301 édesanyát tartottak nyilván 8 településen, akik első gyermeküket várták. A második szakaszban 194 anyával és 191 apával vették fel az adatokat. A harmadik szakaszban, melyre több mint húsz év múltán került sor, a kutatók megtaláltak 110 édesanyát, 67 édesapát és 84 gyermeket.

A szerzők interjúkon (minisztorikon) keresztül mutatják be a rendszerváltás utáni idők mindennapjait a családok szemszögéből. Az interjúk felvétele után a kutatók olyan mintázatok találtak szinte minden történetben, melyből a *biztonság* és a *bizonytalanság* hatása volt érzékelhető a döntések és választások tekintetében. (A „*bizonytalanság*” szó 87 alkalommal szerepel a kiadványban). Főként a munkát illető kérdésekben volt nehézség. Az egyik interjúalany így nyilatkozott: „(...) *Munkalehetőség nem sok van. Már a harmadik munkahelyem van, mind-egyik megszűnt. (...) De régebben azért csak odafigyeltek, hogy minden családnak legyen munkája.*” A történetekből egyértelműen kirajzolódott, hogy nehézségekkel tűzdelve tudták átvészelni a rendszerváltást a családok. „*A kutatásunkban szereplő családok majdnem mindegyike megszenvedte a folyamatos változást.*” Többen anyagi okok miatt arra kényszerültek, hogy felmenő rokonnal egy háztartásban éljenek, és az esetek zömében ez negatív hatással volt a házastársakra, hiszen kényszer szülte helyzetbe kellett alkalmazkodnia mindenkinek, mely a bizonytalanságra épült. Az egyik fiatalon szült édesanya így fogalmazott: „*Most én tizennyolc évesen szültem, igaz, nagyon fiatalon, de hogyha most azt mondtá volna bármelyik tizennyolc éves lányom, hogy terhes, szerintem így kihullott volna a hajam, hogy Úristen, mire, hová?*”

Az olvasottak alapján olyan benyomást kapunk a családok rendszerváltás előtti és utáni alakulásáról, mintha egy anya elengedné a 10 éves gyermeke kezét egyik pillanatról a másikra, s onnantól saját magának kell megállnia a helyét az élet minden területén. Nincs irányítás, nincs felügyelet, „*oldd meg magad*” elvre épülnek a mindennapok. A gyermekek szempontjából már tudjuk – hiszen számos kutatás bizonyította – hogy a magára hagyó, „szabadelvű” nevelésnek milyen negatív hatásai vannak. El tudjuk képzelni azt, hogy milyen zűrzavart okoz egy népnek az addig világos határokat kijelölő rendszer eltörlése, mely helyébe egy sokkal szabadabb, sokkal tágabb határokkal rendelkező idea lép?

A rendszerváltásnak azonban nem csak áldozatai voltak, sokat nyereségesen jöttek ki a dologból, viszont a két oldal élesen elkülönült egymástól, és köztes rész nem volt. A minisztorikból arra következtethetünk, hogy többen voltak hátrányban, mint előnyben. Többeknek lett

volna szüksége irányításra, kiszámíthatóságra, biztonságra, míg mások kihasználták (ki tudták használni) a szabadság adta lehetőségeiket.

Talán sokak számára ismerős lehet Howard Philips Lovecraft neve, aki napjaink legolvasottabb horror írója. Az ő tollából származik a következő idézet: *„Az emberiség legőszibb és legerősebb érzése a félelem, a legőszibb és legerősebb félelem pedig az ismeretlentől való rettegés.”* A zűrzavarból mindenki kereste a kiutat, és sokan úgy találták meg, hogy új ideált (bálványt) választottak maguknak, akit követhettek, akinek a nézeteivel azonosultak, akinek a csoportjához tartozhattak, ahol a hasznosság és biztonság *(jó, hogy itt vagy, számítunk rád, szükségünk van rád)* érzését élhették át újra. Míg a szocialista időben egy ember volt, aki (leegyszerűsítve) mindenkinek megmondta a dolgát, addig az új rendszer több száz (mára több száz-ezer) ilyen megmondó embert szült, akik hasonló elvek szerint építették fel tevékenységüket. *„Hallgass rám; csináld, amit mondok; velem csak nyerhetsz!”* Azonban e gondolkodás mögött van egy feltétel, ami először nem biztos, hogy mindenkinek feltűnik: *„ha nem értesz egyet, nincs helyed itt”*. Itt szeretnénk megjegyezni, hogy egyik politikai eszme mellett sem állunk ki, a pozitív és negatív hatások feltűntetése kizárólag a hatásvizsgálat okán voltak indokoltak.

2.6 Kollektívizmus versus individualizmus

Nem csak az említett történelmi események gyakoroltak hatást az emberekre, hanem a tudományterületek alakulása is, azon is belül a **lélektan önálló tudománnyá alakulása**, mely a 19. század utolsó harmadában született meg (Győri, 2006).

Az ember testi, lelki működését számos neves tudós vizsgálta, más és más aspektusból. Rengeteg tézis, elmélet, kísérlet, következtetés és eredmény született, melyeket elérhetővé tettek a laikusok számára is. Ennek segítségével az egyén jobban megismerhette saját működését, felismerhette hibáit (vagy mások hibáit), problémákat azonosíthattak az ok-okozat mentén, azonban az értelmezés és azonosítás a probléma megoldásának kivitelezése szempontjából már nem biztos, hogy a legadekvátabban sikerült. De ami a leginkább figyelemre méltó hatása az irányzatoknak, az az egyén, az ego kibontakozása. Az individuum fogalma és ideálja felértékelődni látszott.

Az alábbiakban Csukonyi Csilla (2008): *A társas orientáció (individualizmus és kollektívizmus) és a „cultural trade-off” - hipotézis tudatos alkalmazhatóságának vizsgálati lépése: Magunkért legyünk vagy másokért; vagy mások legyenek értünk?* című PhD értekezéséből szeretnénk a fejezet szempontjából releváns tartalmakat idézni.

A magyar népet a múlt században még kollektivistaként lehetett jellemezni, a rendszerváltás utáni időkben azonban egyértelműen az individualizmus útjára léptünk. Az individualizmus Amerikában gyökerezett, s innen nyert teret magának Európa szerte. Térhódítása és megjelenése az ipari forradalomhoz köthető. A fogalmi tisztázás érdekében összefoglaljuk e két eszme főbb jellemzőit, különbségeit.

A **kollektívizmus** fő iránymutatója, hogy nem az egyén a fontos, hanem a csoport, a közösség maga. A tagok a csoport alapján határozzák meg magukat, viselkedésüket a csoport normái szabják meg. A közösségen belül harmóniára törekednek, s a hierarchiát csoporton belül elfogadják. A kollektivista (*allocentrikus*) emberekre jellemző az engedelmesség és a kötelességtudat. Viselkedésükben tükröződik a hierarchia, s az egymástól való kölcsönös függés. Fontos számukra a biztonság, a kiszámíthatóság, a közös értékekre helyezik a hangsúlyt, számukra kitüntetett helyen szerepel a családi közösség, a rokoni kapcsolatok.

Az **individualista** beállítottság ezzel szemben a közösségtől érzelmileg távolságot tart, személyes céljai fontosabbak, mint a csoportcélok. Viselkedésüket a befektetés/nyereség elve határozza meg, s nem határolódnak el a konfrontációtól sem a kapcsolataikban. Jellemző rájuk az önbizalomra nevelés, a függetlenség, a jó kapcsolatteremtő készség, ugyanakkor a magányosság is. Az *idiocentrikus* beállítottságú ember (=individualista elvek szerint élő személy) arra helyezi a hangsúlyt, hogy az egyének miben térnek el egymástól, központi szerepet játszik életükben az önmegvalósítás, az öröm és az izgalmas élet hangsúlyozása.

Egy kutatás szerint az amerikai individualista diákok előnyben részesítették a feladatmegosztást, és saját csoportjuk teljesítményét jobbra értékelték, mint a kollektivista (koreai) diákok. Ennek a magyarázata abban rejlik, hogy az amerikai diákok a csoportszituációban is az egyéni versenyhelyzetet, a győzni akarást tartották szem előtt, s bár egyedül nem nyerhettek, a csoportjuk győzelmét saját egyéni sikerként könyvelhették el. (Kazarian, idézi: Csukonyi, 2008). Egy másik kutatásban, mely szintén az individualizmus és a kollektívizmus hatását vizsgálta a csoportteljesítményre, azt az eredményt hozta, hogy az individualista beállítottságú egyének rontják a csoportteljesítményt. Ezt a jelenséget a csoportidentitás és az elköteleződés hiányával magyarázták (Gundlach et al.; idézi: Csukonyi, 2008).

A doktori értekezés összefoglalójában a szerző arról ír, hogy míg Magyarországon a múlt században még a kollektívizmus volt a társadalom fő mozgatórugója, addig a rendszerváltás utáni időkben elindult az individualizálódás folyamata. A körülmények, a gazdasági és társadalmi változások bizonytalanná tették az addig alapvető elvek, hagyományok, értékrendek legitimitását, és kérdőjeles volt, hogy mit és hogyan visz tovább az új korszak a régi eszmékből.

Fontos még kiemelnünk az értekezés azon pontját, melyben a szerző arról ír, hogy egy társadalom paradigmaváltása mivel járhat együtt. Hogyan teszi magáévá egy több évtizede kollektivista elveket valló nemzet az új, merőben ellentétes ideákat? Nos, erre egy olyan feltételezést hoz a kutató, mely nyugtalanító, s egyben magyarázatot is adhat számos kérdésünkre. Mégpedig: „(...) *ha egy személy az őt körülvevő kultúrával ellentétes beállítottságot mutat az individualizmus és kollektívizmus területén, akkor ez személyiségzavarhoz is vezethet, illetve rizikó faktorként jelenhet meg a mentális betegségek kialakulása (...) tekintetében is.*”

Összefoglalás és konklúziók

A fenti áttekintés megítélésünk szerint jól tükrözi, hogy a család egysége és azon belül is az egyének **folyamatos változásnak** voltak kitéve, melyeket **krízisek is tarkítottak**. Az emberek magukra maradtak, és az elszigetelődés okozta lelki válság kerestük kiutat ebből az állapotból. **Bizonytalanság, békétlenség, zűrzavar** uralta felmenőink sok-sok évét, amit – kapaszkodókat keresve – mindenki megpróbált valahogy feldolgozni. Azoknak a nőknek, akiket az iparosítás munkába kényszerített, **két szerepben** kellett megfelelniük: a **háztartásban** és a **munka világában** is. A folyamatok gyorsan zajlottak, olyannyira, hogy az alkalmazkodásra nem jutott idő. A társadalom, azon is belül az anyák (nők) felé támasztott elvárások irreálisnak hatottak. Eleget kellett tenniük a szerető anya, gondoskodó feleség, háziasszony és a dolgozó nő szerepének is. A „*de hogyan?*” kérdés egyre inkább foglalkoztatta az anyákat és szakembereket is.

Az individualista társadalommá alakulása nemzetünknek csak bonyolított az amúgy is dögös mindennapokon. Voltak, akik, jól idomultak az új kor kíváncsiságaihoz, de többen vannak azok, akik benne ragadtak a veszteség és a bizonytalanság (bizalmatlanság) érzéseiben, és **továbbra is keresik a kapaszkodót**.

Dolgozatunk egyik fő célja, hogy feltérképezze az online elérhető neveléssel (*szülőtámogatással*) kapcsolatos vállalkozásokat, szolgáltatásokat. Az előbbi fejezetek hozzásegítettek minket, hogy jobban lássuk honnan hova jutottak, s min mentek keresztül hazánkban az emberek, főként a nők (édesanyák), és milyen hatással voltak ezek az események a lakosságra. A felderített információkból azt a konzekvenciát vonhatjuk, hogy **az édesanyák bizonytalansága mára elképesztő mértéket öltött**. Mindezt megalapozhatják a múltból hozott (átörökölt) féltelmek és bizalmatlanság, s az új korszellem, amellyel kapcsolatban felmenőink ismeretei hiányosak, információik, tanácsaik nem adekvátak. Így alakulhattak meg a különféle szülőtámogató programok, majd az évek során egyre fejlődő technikai forradalom segítségével azok az

online szülőtámogató vállalkozások is, melyek olyan szolgáltatásra épülnek, ahol a fókuszban a vállalkozás alapítója, illetve saját nézetei vannak.

3. Szülőtámogatás a XXI. században

Gyöngy Kinga (2021) nemrégiben adott ki egy szakirodalmi áttekintést a hazai és nemzetközi szülőtámogató lehetőségekről, s azok hatásvizsgálatairól. A tanulmány bevezető részében szót ejt a szerző az elmúlt években tapasztalható **online bevonódás növekedéséről**, melyet főként a Covid19-járvány idézett elő. A tanulmányban olvasottakat szeretnénk összefoglalni a továbbiakban.

Az állami, tehát hivatalosan jegyzett szülősegítő, szülőtámogató formák (programok) a világon már mindenütt elérhetők. Eredményességüket a gyermekek iskolai- és életben elért sikerei alapján mérik. Ezeknek az államilag propagált programoknak határozott célja van: gyermekvállalás növekedése, nők munkavállalása, családok összetartásának erősítése, és a gyermekek iskolai, munkaerőpiaci és társadalmi jóllétének megalapozása. Egy táblázatban szeretnénk bemutatni a Magyarországon elérhető rendszerszintű szülőtámogató programokat:

Szülőtámogató program megnevezése	A program célja	A gyermek életkora
Védőnői szolgálat	Egészségügyi célok: prevenció, oltásfegyelem, atipikus fejlődés korai felismerése, gyermekek és anyák védelme	0-3 év
Koragyermekkor portál	Szülők bevonása a gyermek fejlődésének nyomon követésébe, atipikus fejlődés korai felismerése, gyermek fejlődésével kapcsolatos ismeretek bővítése, szülő-védőnő-orvos közötti kommunikáció javítása	0-7 év
Biztos Kezdet program	Szülői készség fejlesztése, gyermek fejlődéséről ismeretek bővítése, gyermekkel kapcsolatos pozitív szemlélet erősítése	0-3 év
Bölcsődék	Szülőcsoportos beszélgetések lehetőségének biztosítása, gyermekkel, gyermekneveléssel kapcsolatos tanácsadás	6 hó-3 év

4. táblázat: Magyarországon elérhető szülőtámogató programok (Forrás: Gyöngy Kinga (2021): *Kisgyermeket nevelő szülők támogatásának hazai és nemzetközi lehetőségei, személyes és táv-segítő formái – szakirodalmi áttekintés*)

A rendszerszintű szülősegítő programok áttekintése után szemrevételezzük a tanulmányban felsorolt, egyéb módon megvalósuló szülőtámogató programokat. Ezek a következők:

- *Gordon-módszer*: szülői eredményesség tanítása (probléma azonosítása, értő figyelem, közléssoropók kerülése),
- *Haim Ginott szülőtréningek*: gyermekkel való beszélgetés és gyermek megértésének elősegítése,
- *EMK – Erőszakmentes/Együttműködő Kommunikáció*,
- *Adleri gyökerű pozitív fegyelmezés*: békés eszközöket mutat a tisztelettudó gyermek neveléséhez,
- *Egyszerű nevelés (Kim John Payne)*: egyszerűsítés filozófiájára épülő gyermeknevelési módszer,
- *Kapcsolódó nevelés program*: szülő-gyermek kapcsolat erősítése öt módszer segítségével (gyerekidő, sírás és hiszti meghallgatása, határzsabás, nevetés meghallgatása, páros meghallgatás),
- *Pikler Ház szülősegítő programja*: szülőedukáció, JátékTér szolgáltatás.

A felsorolt programok általában **csoportos szülőtréningek** formájában valósulnak meg, és jelenléti oktatásra adaptálódtak. A szerző a programok tekintetében – ahol elérhető volt – hatásvizsgálatot is felmutatott, melyek általában pozitív kimenetelűek voltak. A tanulmány ezután a távsegítség felhasználási formáit részletezi, melyek között megtalálhatók a blogok, vlogok, internetes cikkek, videók. Ezek a felületek azonban egyirányú kommunikációs csatornával dolgoznak, így sikerességük a felhasználón múlik. Az interaktívabb felületeken is (pl.: Facebook, Instagram) számos nevelési témakörrel foglalkozó oldalt és csoportot találunk. A 2020-ban zárult kutatásunk ezeket a virtuális tereket és résztvevőiket volt hivatott vizsgálni.

A *Virtuális nevelés – online szülők, szülők online* című dolgozatunkban az online szülői részvételt és attitűdöket vizsgáltuk. A kritikai diskurzuselemzés (továbbiakban: KDE) módszerével dolgoztunk, és főként a közösségi felületek működését sikerült feltérképezünk. A KDE eredményei izgalmas képet villantottak fel egy olyan világból, ahol nem az egyenlőség, sokkal inkább egy **uralmi rendszer** rajzolódik ki. Minden csoport, illetve oldal uralója (adminisztrátora, kezelője, moderátora) teljhatalmúlag döntheti el, hogy **a felületeken ki, milyen formában lehet jelen és milyen tartalmat oszthat meg**. Ezeket a műveleteket a saját diskurzusuralmi eszközeikkel kontrollálják a kezelők. A kritikus, tehát nézeteltérést tartalmazó felhasználók bejegyzéseit, hozzászólásait törölhetik, s a felhasználót végleg kitiltható a felületekről a kezelők által. A tartalomgyártók kizárólag saját eszméjükkel megegyező, más véleményt el nem fogadó

beállítódása olyan hátrányos társadalmi- és szülői attitűdformálást eredményezhet, mely a szakmailag nívós szakemberek munkáját is háttérbe szoríthatja és megnehezítheti, hiszen rendkívül nehéz és hosszadalmas feladat egy káros vagy rosszul alkalmazott nevelési gyakorlatot, attitűdöt kijavítani.

Ahogy Gyöngy Kinga is fogalmazott, fontos különbséget tennünk a közvetlenül online térbe szánt szülőtámogató vállalkozások, és a kényszerűen virtuális kereteket alkalmazó szolgáltatások között. Ennek azért is fontos tudatában lennünk, mert a direkt online térbe tervezett szülőtámogató szolgáltatások más eszközökkel keltik fel (és nyerik meg) a szülők figyelmét, ellentétben azokkal, akik nincsenek birtokában a virtuális „*trendeknek*”. Az online marketing számos lehetőséget rejt magában, és szubjektív benyomásunk, hogy a népszerűséget hozó tartalmak azon múlnak, hogy ki hogyan adja el(ő) magát, milyen a meggyőző készsége, mennyire impozáns tartalmat gyárt. Ezeket a marketingfogásokat már tanfolyami keretek között oktatják, ahol a közösségi felületek reklámozási tevékenységének ismeretein túl, átfogó képet kap a tanuló a népszerűséget eredményező eszközökről is.

Nincs egyszerű dolga a ma szülőjének, hiszen temérdek információ és lehetőség bukkan fel a közösségi médiában, melyek elsajátításának motivációja nagyban függhet a fentebb írt marketingfogások meggyőzőkészségén. Azonban több esetben a rosszul értelmezett alkalmazott gyakorlatok további konfliktusokat szülnek, akár családon belül, és a köznevelési intézményben dolgozó szakemberekkel szemben. Míg régebben egyértelműek voltak a módszerek, irányok és az emberek (embergyerekek) felé az elvárások, napjainkban még mindig nem elérhető egy kézzel fogható, **a túlnyomó többség számára elfogadott és egységesen alkalmazható nevelési gyakorlat**. Feltesszük azonban, hogy ez nem is deklarált cél, hiszen ezt a törekvést számos kritika érné az egyéni bánásmód, egyéni szokások- és hagyományok látszólagos nem érvényesülése miatt. Érdemes elgondolkodni azonban arról, hogy a gyermekeknek és szüleiknek a szocializálódás folyamatában mennyivel nagyobb segítségére lehetnek a világos, egyértelműen követhető, családban és intézményben is azonosan alkalmazott és betartatott határok, szabályok és nevelési gyakorlatok, mely az egységesség elve alapján lehetővé tenné a sikeres, gond- és problémamentes alkalmazkodást a társadalomba.

Dolgozatunk következő részeiben már a kutatásunk bevezetését és leírását szeretnék tárgyalni. Előtte azonban szeretnék megosztani egy olyan történetet, mely többek között arra a kérdésre ad választ, hogy miért is fontos és sürgető az online nevelési tanácsadókról (szülőtámogató programokról) mélyrehatóbban informálódnunk.

3.1 Egy elgondolkodtató történet

Ahogy fentebb is írtuk, a szülők nevelési gyakorlatukat ért kritikák vagy saját maguk elakadásainak megoldása érdekében keresik a megoldást. Ennek egyik legkönnyebben és legkényelmesebben elérhető formája a nevelés gyakorlataival foglalkozó online vállalkozások, csoportok, oldalak. Ezekkel főleg a közösségi médiában találkozhatunk (Facebook, Instagram, TikTok).

A legújabb és legtöbb lehetőséget tartogató felület a szolgáltatók számára mára a Tik-Tok videómegosztó portál lett. Ennek a felületnek a sikeressége és népszerűsége abban rejlik, hogy a felhasználók rövid és lényegre törő videóiban, kreativitásukat kiélve oszthatják meg a tartalmakat. A videókat megtekintő embereknek így olvasniuk sem kell, a tartalomgyártók pedig meggyőző, befolyásoló, impulzív felvételeket készítenek, mellyel megnyerhetik maguknak a felhasználók bizalmát. A közösségi média reklámtevékenységeiről („énmárka” építés) már tanfolyami keretek között is tanulhatunk, erre épülő önálló képzések is születtek. Az algoritmus kifinomult rendszere folyamatosan figyeli, hogy mely tartalmak iránt érdeklődünk elsősorban, s ennek megfelelően kínál további anyagokat. Így jutottunk el mi is a nevelés kérdéseivel foglalkozó felhasználók tartalmaihoz, azon is belül egy több mint 42 ezer fős követőtábor magáénak tudó hölgy oldalához.

A magát „nevelési specialistaként” megjelölő hölgy számos témakört dolgoz fel. Ezek közül néhány: *a gyermek tiszteletlenségének okai; módszerek, hogy a gyermek betartson szabályokat; tények a „dackorszakos” érthetetlen sérelmeire; jó tanácsok, amiket mellőzzünk a gyereknevelésben.* A mi érdeklődésünket az a videó keltette fel, melyben az „akarom” és „kérem” szavak használatáról volt szó.

A videó tartalmának lényege, hogy erőszakkal nem lehet rávenni a gyerekeket arra, hogy az „akarom” helyett a „kérem/szeretném” szavakat használják. A hölgy kontextusában pedig az is erőszakosságnak számított, hogyha a gyermeket kijavítjuk. Ez az ő értelmezésében tekintélyelvűségnek a megtestesülése, a gyermek elnyomása, leminősítése és lekorlátozása. Azt tanácsolja a szülőknek, hogy a gyereknek hagyják az „akarom” szó használatát (nyugodtan mondja: „akarok enni”; „akarom a pohár vizet”; „a játszótérre akarok menni”), mert ha kijavítjuk, egy idő után már semmit nem akar majd elérni az életben, nem lesz céltudatos felnőtt belőle. Amit a szülő tehet, hogy jó példával jár előtte, így előbb utóbb eltanulja (lemásolja) a kívánt normát. A videó alatt egy hozzászóló megkérdezte, hogy mit tud tenni, ha az óvodában az „50+os”

óvónő régi elvek szerint nevel, és ott kijavítja a gyermeket. A *nevelési specialista* válasza erre az volt, hogy kérje meg az óvónőt, hogy ne javítsa ki.¹

Ezután egy olyan videót tekintettünk meg az oldalán, melyben szintén az illem témakörében, a *nem köszönést* illetően fejtette ki ismereteit a tartalomgyártó. Négy okot sorolt fel, miért nem köszön a gyermek, melyek között spirituális okokra is utalt (rossz energiája van az embernek, érzi a gyermek, hogy rosszat akar). A szerző szerint nem erőltethetjük rá a gyerekekre a köszönést, mert ezzel elnyomjuk őt, e területen továbbra is kizárólag a példamutatásban látja a nevelés sikerességét.

A tartalomgyártó hölgy több csatornán is folytatja tevékenységét, és honlapjáról megdöbentő árakon tölthetők le a speciális kurzusok (pl.: *hisztifaktor 9 részes minikurzus* – 39.990 Ft). Mivel semelyik csatornán nem tüntette fel végzettségét, és az elhangzottak semmilyen formában nem hatottak szakmainak, joggal merült fel bennünk, hogy vajon hol és milyen iskolában lehet megszerezni a „*gyermeknevelési specialista*” végzettséget, ezért a „*4 ok amiért nem köszön*” videója alatt hozzászólás formájában feltettük neki a kérdést. Ezután meg is érkezett válasz: **nem iskolában tanulta**. Megkérdeztük, hogy foglalkozott e valaha gyerekekkel. Válasz: csak a szülőkkel foglalkozik, hiszen minden gyermekkel kapcsolatos problémát ott kell keresni és megoldani. Elmondása szerint több ezer elégedett ügyfele van, illetve saját két gyermekétől tanul. Miután tovább firtattuk, hogy mire alapozza a vállalkozása tevékenységét, **mi alapján állapít meg a gyermekekről tényeket**, honnan ered a tapasztalata és gyakorlata, válaszul **letiltott** minket az oldaláról. Ezután a vállalkozás Facebook oldalára írtunk egy „nem ajánló” véleményt, melyben kifejtettük a videók félreérthetőségét és szakmaiatlanságát, s kitértünk a meg nem értettségünkre is annak okán, hogy miért nem tudhattuk meg mi a végzettsége, hiszen ha releváns végzettség nélkül végzi a tevékenységét ellenérték fejében, az kuruzslásnak számít, melyet a törvény büntet. Ezután rágalmozás miatt feljelentést akart tenni, és privát üzenetekben fitogtatta, hogy nem tudjuk kivel húztunk ujjat. A feszültségtől szeretnénk volna távol tartani magunkat, így jobbnak láttuk eltávolítani a véleményt, és a megfelelő fórumon, azaz kutatásunkban, tanulságként közölni. A megtévesztő titulus (jelen esetben a *gyermeknevelési*

¹ Egy óvodapedagógusok számára létrehozott népszerű csoportban felvetettük ezt a kérdést, mert kíváncsiak voltunk hogyan vélekednek erről a pedagógusok. Szinte mindenki egy véleményen volt: a gyermek szép (tisztelőtudo) beszédre nevelésébe beletartozik a „kijavítás”, de nem minden esetben közvetlen kijavítással, az erre nevelés kivitelezése igazi művészet, természetesen a példamutatás létjogosultságával egyaránt. Megtörténik azonban direktmód is, ha például az ebédnél a gyermek az asztalra csap, és felkiált, hogy „akarok levest”.

specialista), illetve a releváns végzettség (valószínűsíthető) hiánya azonban nem csak ennél a tartalomgyártónál lelhető fel. Mindez indokolja és alátámasztja kutatásunk fontosságát, hogy miért is égető ezzel a jelenséggel foglalkozni. Elsősorban nézzük meg, hogy milyen végzettséggel lehetünk „nevelési tanácsadók” és milyen feladatkörrel rendelkezik egy ilyen szakember.

3.2 Nevelési tanácsadók végzettsége

A nevelési tanácsadás gyakorlatát a 15/2013. (II. 26.) a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről EMMI rendelet szabályozza. Az Nkt. 18. § (2) bekezdés c) pontja szerinti a nevelési tanácsadás feladata:

- teljeskörű családi mentálhigiénés intervenciók tanácsadás;
- szűrések, vizsgálatok elvégzése a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségek megelőzése érdekében;
- pedagógiai, pszichológiai támogatás, fejlesztés, terápiás gondozás nyújtása gyermekeknek, szülőknek és pedagógusoknak egyaránt;
- a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján nevelési tanácsadás keretében fejlesztésben részesülő gyermekek és tanulók megsegítése.

A munkakör betöltését az alábbi végzettségekkel lehet megpályázni (6. melléklet a 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet alapján):

- óvodapedagógus, tanító, tanár, szociálpedagógus, konduktor, gyógypedagógus, gyógypedagógiai tanár, klinikai gyermekszakpszichológus, tanácsadó szakpszichológus, pedagógiai szakpszichológus, óvoda- és iskolapszichológus, klinikai és mentálhigiénés (felnőtt) szakpszichológus, neuropszichológiai szakpszichológus.

Ennek ismeretében szeretnénk feltérképezni néhány népszerűnek számító nevelési tanácsadó oldalát, a következő szempontok szerint (2023. 04. 07-én):

- követők száma közösségi felületen (Facebook, Tik-Tok, Instagram),
- végzettség,
- szolgáltató tevékenységet folytat-e ellenérték fejében.

Megnevezés	Követők száma			Végzettség	Szolgáltató tevékenységet folytat-e ellenérték fejében?
	Facebook	Instagram	Tik-Tok		
GYEREKNEVELÉS Novák Ferenc „gyereknevelés.hu”	45 ezer fő	3 ezer fő	54 ezer fő	Viselkedéskutató pedagógus, tanár (ELTE tanárképző kar)	Nem
Gyereknevelés könnyedén Babyhavior Balajti Mariann	6,8 ezer fő	464 fő	21,5 ezer fő	EQ fejlesztő szakértő, organikus pedagógia, komplex mediagnosztika, meseíró	Igen
Gyermekpszichológus BLOG www.bojtianandrea.hu Bojti Andrea	44 ezer fő	51,7 ezer fő	6,5 ezer fő	Klinikai gyermek- és ifjúságpszichológus	Igen
Boldoggyerek www.boldoggyerek.com Beszédes Henrietta	2,4 ezer fő	4,1 ezer fő	43,1 ezer fő	Nincs feltüntetve végzettség	Igen

5. táblázat: Népszerűnek számító online nevelési tanácsadók összefoglaló táblázata (2023. 04. 07-i adatok alapján)

A felsorolt felhasználók mindegyike célzott nevelési tanácsokat ad szülőknek a gyermeklélektan speciális eseteiben is (pl: agresszió- és indulatkezelés), azonban a táblázatban kigyűjtött tartalomgyártók közül csupán két főnek van megfelelő végzettsége a 15/2013. (II. 26.) számú rendeletben foglalt *nevelési tanácsadás* tevékenységéhez mérten. A törvény nem szabályozza azonban az intézményes rendszeren kívül ellenérték fejében folytatott nevelési tanácsadással kapcsolatos tevékenységeket, így lehetséges az, hogy számos olyan vállalkozó foglalkozik nevelési tanácsadással, vagy hoz létre szülőtámogató programot, akik nem rendelkeznek (pl. a rendelethez mérten) releváns szakmai képzettséggel.

A szülők bizonytalanságát és a kilátástalanság érzését kihasználva figyelemreméltóan sokan vágnak bele ilyen projektekbe, szociális segítségnyújtás címén. Annak érdekében, hogy ne lehessen e szolgáltatók tevékenységét jogilag tetten érni, olyan tanfolyami végzettségre tesznek szert, melynek alkalmazhatósága csupán egy bizonyos pontig adekvát. Ilyen képzések például a manapság egyre népszerűbb és széles körben elterjedt *coach* tanfolyamok.

3.3 Szülő- és gyermektámogató coachok

A *coaching* története és folyamata az elmúlt évtizedekben figyelemreméltó fejlődésen ment keresztül. A mai értelemben vett *coaching* az 1930-as években kezdett kialakulni, amikor a sportolók és a csapatok trénerekkel (*coachokkal*) kezdtek együtt dolgozni annak érdekében, hogy fokozzák a teljesítményüket. Ez a folyamat mentális tanácsadason és feltáró kérdéseken alapult. Ezek az eszközök és módszerek segítették az egyént és a csapatot az önismeret és a motiváció terén, annak érdekében, hogy céljukat elérhessék és a legjobb teljesítményt hozzák ki magukból. Az 1980-as években a *coaching* az üzleti világba is betört, és a vállalkozások, cégek vezetői számára is elérhetővé vált. Hasonlóan a sportolók teljesítményének növeléséhez, az üzleti világban is a produktivitás maximalizálása volt a cél. A 2000-es években a *coaching* már széles körben elterjedt, és az életünk számos területén alkalmazhatóvá vált (pl.: életvezetés, karrier, kreativitás, sport). A technológia fejlődésével új *coaching* formák is megjelentek, mint például az online *coaching*.² De miben különbözik ez a szolgáltatási forma a professzionális, így például a pszichológus vagy pedagógus végzettségű szakemberek tevékenységétől? Erre vonatkozóan összeállítottunk egy táblázatot, melynek anyagát a www.knowyourself.hu internetes oldalról szereztük.

	Coach	Pszichológus
Kinek ajánlott?	Fejlődés, önismeret, nagyobb tudatosság, dilemmák, elakadás, életvezetési gondok, jobb élet érdekében változás kívánalma	Nehéz élethelyzetek, önismeret fejlesztés, trauma, mentális vagy pszichés probléma
Időtartam	Ülésenként 60-90 perc, egy adott cél eléréséhez 5-10 ülés	Ülésenként 60 perc, minimum 3 vagy 6 hónapig, de akár évekig is eltarthat
Célja	Teljesség felé haladás, életvezetés fejlesztés, dilemmák feloldása, kompetenciák növelése, nagyobb önismeret és tudatosság	Önismeret fejlesztés, lelki támogatás nehéz időszakban, trauma vagy gyász feldolgozása, gondolkodás/viselkedés módosítása
Folyamat jellemzői	Jövőre fókuszál, pozitív érzeteket épít, nem elemzi a múltat, nem alkalmaz pszichoterápiás eszközöket, csak aktuális helyzetet diagnosztizál, maximum közelmúltig tekint vissza, célt határoz meg, megoldásokat keres, erőforrásokat gyűjt, konkrét lépésekre bontja a megvalósítást, folyamatosan monitorozza a változást	Múltból indul ki, elemző attitűdöt képvisel, célja az elakadást jelentő esemény feldolgozása. Adott esetben bevonja pszichiáter és gyógyszeres kezelések segítségét is.

² <https://coachakademia.hu/a-coaching-tortenete-magyarorszagon/> (Utolsó letöltés: 2023. 04. 20.)

Módszerek, eszközök	Speciális kérdezéstechnika. Kérdések által jön rá az ügyfél a megoldásra. A coach nem ad magyarázatot, tanácsokat és irányítást. Kreatív önismereti feladatokkal, átkeretezéssel, improvizációval, akciótervezéssel dolgozik.	Függ a kliens elakadásától. Módszerek lehetnek pl.: pszichoanalízis, krízis intervenció, szupportív terápia, viselkedésterápia a hipnózis, szisztematikus deszenzitizáció, álomelemzés, projektív technikák, klasszikus kondicionálás eszközeivel.
Mennyibe kerül?	Átlagosan 8.000 – 10.000 Ft-tól kezdődik egy ülés ára, de inkább ennek a duplája jellemző.	12.000 Ft körül kezdődnek az árak, számít a szakember tapasztalata és a folyamat

6. táblázat: „Mi a különbség a pszichológus és a coach között? (Forrás: <https://www.knowyourself.hu/mi-a-kulonbseg-a-pszichologus-es-a-coach-kozott/>; utolsó letöltés: 2023. 04. 07.)

A forrásul használt internetes oldalon az összehasonlítás alatt a következő kiemelten fontos információ olvasható még: „*A coachok felelőssége, hogy tisztában legyenek a coaching területeivel és olyan esetekben, ahol szükséges, tanácsolják az ügyfélnek, hogy kérje pszichológus vagy pszichiáter segítségét.*” Az összevető táblázat alapján nem jelenthetjük ki, hogy világos és élesen elkülönülő differencia rajzolódna ki a két terület között egy laikus ember számára, így a szakszerű és kompetens segítségnyújtásról (vagy a megfelelő helyre irányításról) a vállalkozó dönt. A továbbiakban azt nézzük meg, hogy a képzések tekintetében milyen különbségek lehetők fel a két végzettség között.

3.4 Coach vagy pszichológus?

Magyarországon számos iskolában és felnőttképzési központban elérhető a *coach* képzés. A képzéseket főiskolák is indítják és magán képzőknél is van lehetőség tanulni. A főiskolai coach képzéseknél egyértelműen fel van tüntetve, hogy a jelentkezés feltétele a főiskolai diploma megléte. Azonban a magán képzési intézmények nem minden esetben írják elő a főiskolai előképzettséget, és a tanfolyam teljesítése esetén így is önálló praxist indíthat a frissen végzett coach. Egy pszichológia diploma megszerzése ezzel szemben sokkal hosszadalmasabb, és sokkal több feltételhez kötött az önálló praxis indítása is. Az alábbi táblázatban szeretnénk összefoglalni a két képzési forma különbségeit is.

	Coach	Pszichológus
Képzési forma	Önköltséges	Államilag támogatott; Önköltséges
Képzési díja	250 e – 600 e Ft	300 e – 400 e Ft / félév
Képzési idő	~ 160 óra	6 félév
Felvételhez szükséges végzettség	Érettségi	BA szakon: érettségi (egy tárgy emelt szintű teljesítése) MA szak: pszichológus BA végzettség
Önálló praxis folytatására alkalmas-e?	Igen	BA végzettséggel NEM; MA végzettséggel korlátozottan, pszichoterápiás módszerek alkalmazására nem használható
Elhelyezkedési lehetőségek	Főként saját vállalkozás formájában kamatoztatható	Intézményekben (pl.: kórház, gyermekotthon, büntetésvégrehajtás, üzleti élet, nevelési tanácsadó, iskola, szociális intézmények, mentálhigiénés központok, civil szervezetek); Okleveles pszichológus: saját vállalkozás

7. táblázat: Coach és pszichológus képzés összefoglalása

A képzés tekintetében itt már komoly és szembetűnő különbségek látszanak. Az okleveles pszichológus (aki összesen 5 éven keresztül tanul) folytathat már magán praxist, azonban csak meghatározott feltételek mellett, ugyanis a mesterképzéssel sem végezhető személyiséget befolyásoló intervenció.

Saját álláspontunk, hogy a coaching nem egy negatív kicsengésű szolgáltatás, azonban sokkal élesebb és érthetőbb határokat volna szükséges húzni a tevékenységek jogkörét illetően. Véleményünk szerint szükségessé vált a közösségi médiában elérhető azon nevelési tanácsadók tevékenységeinek felülvizsgálata, akik ellenszolgáltatás fejében adnak gyermeknevelési tanácsokat a szülőknek. Ezen túl úgy gondoljuk, hogy az intézményeken kívül is indokolt lenne megállapodni abban, hogy a nevelés, gyermeklélektan, viselkedés és szülősegítés témaköreiben végzett **anyagi haszonszerzésen** alapuló felhasználók tevékenysége releváns végzettséghez köthető legyen. A következőkben a kutatásunk kérdéseit, metódusait és a vizsgálat eredményeit foglaljuk össze.

4. Kutatásunk elméleti keretei

4.1 Kutatási kérdések

- Milyen formában jelennek meg szülőtámogató programok online?
- Milyen problémákra kínálnak megoldást, lehetőségeket?
- Milyen formában kínálnak megoldást (kizárólag online, vagy online és személyes konzultáció), s mi a menete egy online szülőtámogató programnak?
- Kik és milyen végzettséggel/szakképzettséggel alapítják a népszerűnek számító programokat?
- Milyen eredményeket tud felmutatni adott program?
- Hogyan vélekednek a szülők a szülőtámogató programokról?

4.2 Kutatási módszerek

A vizsgálni kívánt platformokon előforduló jelenségek, folyamatok alakulása és viszonyulások mélyebb megértéséhez kvalitatív kutatási szemlélettel közelítettünk, mert a terület, melyet elemzésünk alá szeretnénk vonni, ilyen metódust kíván. A kvalitatív kutatások velejárója, hogy nem hagyható figyelmen kívül a kutató személye, értékrendje, nézetrendszere, benyomásai, értelmezési horizontja, amely a kutatási folyamat egészében meghatározó (Sántha, 2013). A kutatást tartalomelemzéssel végezzük, melyben segítségünkre a MAXQDA tartalomelemző szoftver volt, valamint a vizsgálatot félig strukturált interjúval is kiegészítjük.

5. Tartalomelemzés

A tartalomelemzés ismereteinek elsajátításában Antal László (1976): *A tartalomelemzés alapjai* című kiadványára támaszkodtunk.

A tartalomelemzés egy interdiszciplináris módszer. Gyakorlata – leegyszerűsítve – a közlemények meghatározott célú elemzése. Antal László a következőképp definiálja ezt a metódust: „*Tartalomelemzésnek nevezünk minden olyan eljárást, amelynek során közleménye, üzenetek törvényszerűen visszatérő sajátosságai alapján módszeres és objektív eljárással olyan következtetéseket vonunk le, amelyek a közleményekben nyíltan kimondva nincsenek, de az üzenet megszerkesztettségének, azaz a kódolásnak a módjából kiolvashatók, s esetleg más eszközökkel más módon (nem tartalomelemzéssel) nyert adatok segítségével megerősíthetők, igazolhatók.*”

A tartalomelemzés két szakaszra bontható:

1. Kódolás fázisa;
2. Értelmezés fázisa.

Az első fázisban a szövegeket kódoljuk: az előre meghatározott kategóriákhoz sorolunk be – esetünkben – egy szöveg részletet. Ehhez meg kell határoznunk a *forrást* (szövegek származása, mintavétel), az *elemzési egységet* (szövegrészlet, mondat, szó, karakter), és fel kell állítanunk a *kategóriákat* (a sokból keveset csinálunk). Ez utóbbi a folyamat legmeghatározóbb szegmense, hiszen a metódus sikeressége a jól felállított kategóriákon áll vagy bukik. A kategóriák megalkotásának általános szabályai is vannak, melyek a következők:

- Tükrözzék a kutatás célját (megfelelő módon reprezentálják a kutató problémáját);
- Legyenek kimerítőek, jól érthetők, átláthatók;
- Kölcsönösen zárják ki egymást (egy kódot ne lehessen két kategóriába felvenni);
- Származzanak egy és ugyanazon osztályozási elvből.

A kategóriák felállítása után a *kódolás* következik. Ennek során a szövegek elemeit a megfelelő kategóriákba soroljuk. A kategóriákhoz így elengedhetetlen meghatározni egy besorolási utasítást, mely alapján egyértelműsíteni tudjuk az osztályozás menetét.

A második szakaszban a felvett és besorolt adatok eredményeit értelmezzük, feltárjuk a rejtett összefüggéseket, következtetéseket. Ebben a fázisban történik a már kigyűjtött és össze-sített objektív adatok alapján azon látens tartalmak, magyarázatok, tények megnevezése, melyekről sok esetben még a szöveget író sem tud.

5.1 Néhány bevezető gondolat a kutatásról

A kutatás folyamatában több olyan dolog is megvilágosodott előttünk, melyre a kutatás megkezdése előtt nem gondoltunk. Elsődleges célunk volt, hogy feltérképezzük az online szülőtámogató programokat és az arról alkotott véleményeket, meglátásokat (a szülők aspektusából), azonban nem hagyhatjuk figyelmen kívül a tényt, hogy az online szülőtámogató programok közösségi felületeit (Facebook, Instagram, Tik-tok) nem a közösség irányítja, hanem az alapító. Ezen belül az alapító olyan eszközökkel élhet, melynek társadalmi tudatalakító szerepével is tisztában kell lennünk: beavatkozhat a diskurzusokba (hozzászólásokat törölhet), szabályozhatja a bejegyzéseket (bizonyos feltételek esetén engedi nyilvánosságra), illetve a csoporttagokat, felhasználókat kitilthatja az oldaláról (például ellentétes nézetek esetén). Így a programokról alkotott benyomások tekintetében nem kaphatunk releváns információt, azonban sikerességére a felhasználók és az aktivitás számából következtetni tudunk.

Fontos megjegyeznünk, hogy a tartomelemzés kiinduló kérdése (felvetése) a kutatás folyamatában realizálódott. Kezdetben arra voltunk kíváncsiak, hogy milyen az online szülőtámogató program szülői elégedettségének határfoka (milyen a programok megítélése), azonban erre a fent említett csoportkorlátozások miatt nem volt lehetőségünk, ebben a kérdésben csak a szubjektív benyomásunkra hagyatkozhatunk. Így szűkíteni kényszerültünk a vállalkozásunkat, és egy új irányt kellett kijelölnünk. Fontos volt, hogy kapcsolódjon a kutatásunk megkezdett elméleti anyagához is, ezért a következőre jutottunk: *a szülőtámogató programok vizsgálatát aszerint végezzük el, hogy az elemzésbe bevont csoportban adott hívószavakra milyen kérdések és válaszok jelennek meg.*

Az „Egy tanulságos történet” fejezetben olvashattunk arról, hogy miként nyilvánult meg a (feltehetően) releváns végzettség nélküli „gyermeknevelési specialista” az óvodai illemre nevelés gyakorlatáról. Ennek nyomán fordultunk abba az irányba, hogy **vajon a hazai óvodarendszer, illetve az óvónők – akik maguk is hivatásos „gyermeknevelési specialisták – milyen megítélésben tűnnek fel az online szülőtámogató programokban.**

A felvetett téma azért izgalmas, mert a szülők az óvónőt vagy óvodát értinő problémájukkal nem a nevelőhöz, hanem a szülőtámogató csoporthoz fordulnak, ahol szintén jelen vannak szakértőként óvodapedagógusok is. Az online bevonódás motivációjában feltehetően szerepet kap a konfrontálódás elkerülése, a saját álláspont megerősítése és a bizalom. Ez utóbbit érdemes volna tovább boncolni annak mentén, hogy vajon miért és mi alapján bíznak meg a szülők idegen emberekben, akikkel szemtől szembe sosem találkoznak, s munkásságuk, végzettségük, mindennapjaik teljesen ismeretlenek a kérdező előtt.

5.2 A mintavétel

A kutatásba bevont mintákat a Facebook közösségi oldal egyik csoportjából (*Édesanyák ♥ (Szakértői Csoport)*³) gyűjtöttük. A csoport 2023. 04. 11-én összesen 62.378 főt számlál. A csoportba bárki jelentkezhet, és három kérdés megválaszolása esetén felvételt nyer. A közösségben több mint 220 szakértő van jelen. Szakértőnek bárki jelentkezhet. Ennek menete: a csoport adminisztrátoránál vagy moderátoránál való jelentkezés végzettség megjelölésével, a végzettséget igazoló dokumentumot azonban nem kéri. A tagok számos kategóriában tehetik fel a kérdéseket (gyermeknevelés, egészség, jogi kérdések stb.). A csoport fő irányvonala a válaszadások tekintetében a WHO ajánlások, a bábai modell és a válaszkész gondoskodás alapelvei. A szakértőknek ezen irányok mentén kell megfogalmazniuk a válaszukat.

A csoportnak külön szabályzata is van, mely az átláthatóság és bizonyos védelmek (jogi, etikai, érzelmi) érdekében születtek. Ezek közül néhány:

- A bejegyzések (kérdések) alá nem kommentelhetnek a csoporttagok (kizárást vonhat maga után). Kivételt képez, ha ugyanabban a témában van hasonló kérdése a csoporttagnak.
- A bejegyzések kiengedését korlátozzák és bizonyos feltételekhez kötik (pl.: hashtag)
- A csoportban tilos: meztelen testrészről képet posztolni; a posztba fényképet és videót csatolni; reklámozni; adásvétel; like-gyűjtő versenyeket hirdetni; öncélú figyelemfelhívás; posztok kimásolása, lefényképezése, más csoportokban/felületen való megosztása; a szakértői vélemények sajátként való továbbadása; ítélezés; diagnosztizálni, terápiát, gyógyszeradagolást ajánlani; saját történetekkel, tapasztalatokkal bővíteni a kommentfolyamot; szakmailag nem javasolható módszerek és eszközök népszerűsítése: cumi, kenguru, sírni hagyás, korai hozzátáplálás (6 hónapos kort megelőző), verés stb.

A csoportban lehetőség van gyűjtőszavakra keresni. A mintákat a következő szavak szerint hívtuk elő: *óvónő, óvoda, óvodapedagógus*.

³ <https://www.facebook.com/groups/154595505154545>

5.3 A forrás kiválogatása

A tartalomelemzés első feladata a forrás kiválasztása. Ez három szakaszt ölel fel:

1. **Forrás kiválasztása;**
2. **Dokumentumok kiválasztása** – forrásból bizonyos cikkek adott szempont szerinti szűrése;
3. **Dokumentumok releváns szakaszainak, részeinek kiválasztása** – a témához igazodóan.

A forrást az előző fejezetben részleteztük, s azokat a gyűjtőszavakat is meghatároztuk, melyek által a dokumentumokat előhívjuk a csoportból.

A keresőbe beírt *óvónő, óvoda, óvodapedagógus* hívószavakra temérdek mennyiségű bejegyzést dobott fel a rendszer. A bejegyzéseket rangsorolás útján válogattunk ki. Összesen 26 bejegyzést vettünk be az elemzendő dokumentumok körébe. A kiválogatás a bejegyzésekre adott reakciók száma szerint történt, azaz a csoporttagoktól kapott valamilyen megnyilvánulás („tetszik”; „imádom”; „vicces”; „húha”; „szomorú”; „dühítő”) kinyilatkoztatása. A bejegyzések bekerülésének első feltétele volt, hogy legalább 10 darab reakciószámmal rendelkezzen, ami azt jelenti, hogy legalább 10 csoporttag biztosan elolvasta a bejegyzést.

5.4 A szövegek

A szövegeket terjedelmük és a személyiségi jogok miatt nem közöljük (az 1. számú mellékletben feltöltöttük a hivatkozásokat, melyekről elérhetők a tartalmak), azonban egy összefoglaló táblázatban szemléltetjük a releváns információkat (probléma, válaszadó, csoporttagok reakciói).

	Probléma	Válaszadó							
1.	Az óvodában erőszakos a gyermek	Tanácsadó szakpszichológus	3			3	4		2
2.	Bántják az óvodában a gyermeket	Óvodapedagógus; pszichológus	3				10		
3.	Nemiszerv fogdosás óvodai alvásidőben	Szexuálpszichológus	2			6		6	
4.	Óvodaváltás, kiabáló óvónő	Gyermekjogi szakértő	5				10	2	
5.	Óvodából hazaküldés délután, nem bírnak a gyerekekkel az óvónők	Óvodapedagógus; gyógy-pedagógus	2	4		4	8		1
6.	Gyermek nem találja óvónővel a közös hangot	Konfliktuskezelő coach; mediátor, gyermekcoach	6				6	8	

	Probléma	Válaszadó							
7.	Beszoktatás, nem kedvelt helyettesítő óvónő	Óvodapedagógus	3			1	6	11	
8.	Nem pisil az óvodában	Családsegítő					1	21	
9.	Fél a pisiléstől	Pszichológus	6			2	13		5
10.	Szenzoros gyermek, óvónői konfliktusok	Gyógypedagógus	9	3				21	
11.	Problémák az óvónő nevelési módszereivel	Óvodapedagógus; kisgyermeknevelő; coach	2			10	9		1 1
12.	Óvónő ijeszteget, büntet	Tanácsadó szakpszichológus; kapcsolódó nevelés coach; gyerekjogi szakértő	6	1		12	12		3
13.	Óvoda szakszolgálathoz akarja küldeni a gyermeket	Mediátor	1	1			16	14	1
14.	Óvónő panaszkodik a gyermekre	Tanácsadó szakpszichológus; pozitív fegyelmezési tanácsadó	13	1		1	1	23	
15.	Óvodai fenyegetés és büntetés	Gyermekjogi szakértő; pszichológus	2			7	13		2 0
16.	Imádkozás állami óvodában	Gyermekjogi szakértő	15		17	17		1	3
17.	Beszoktatás eredménytelenség	Óvodapedagógus; családsegítő	7	1			2	59	
18.	Sok hiányzás az óvodából	Gyermekjogi szakértő	3			25	26	12	3
19.	Óvodai bepisilés szorongás miatt	Pszichológus, tanácsadó szakpszichológus	2	1				14	
20.	A gyermek fél, szorong az óvónőtől	Kineziológus; óvodapedagógus; életvezető coach		5			50		1 7
21.	Óvónő botrányos nevelési stílusa	Pszichológus	4			17	16		5 3
22.	Óvodai gondatlanság, szülő nélkül hazaengedés, gyámügyi kérdés	Gyermekjogi szakértő; pszichológus	1			67	22	1	2 1
23.	Óvónői büntetés, fegyelmezési módszerek	Gyermekjogi szakértő; óvodapedagógus				58	26		3 6
24.	Gyermek személyiségi jogainak kezelése az óvodában	Gyermekjogi szakértő	47	3	29	37	7		3
25.	Gyermekek közötti bántalmazás óvodában, önvédelem	Pszichológus; kapcsolódó nevelés szakértő coach	6	2		15	16 8		2 3
26.	Óvodai bántalmazás, óvónői közbeavatkozás	Gyermekjogi szakértő; pszichológus	2			43	86		8 6

5.5 Kategóriák meghatározása

A kategóriák felállításánál két részre bontjuk az elemezni kívánt szövegeket: külön, azaz egymástól függetlenül szemrevételezzük a kérdéseket a szülők oldaláról, és a válaszokat a szakértők oldaláról. A szétválogatás után további alrendszerekre bontjuk a két részt: kiválogatjuk azon szövegegységeket, melyek gyermekekre, óvónőre és szülőre vonatkoznak. Ezt követően kezdődik a kódolás. A szövegegységeket a megnyilvánulás minősége (pozitív, valaki vagy valami mellett kiálló, illetve vagy negatív, elítélő) szerint fogjuk kategorizálni. Ennek alapján az általunk felállított kategóriarendszer a következő:

- **Szülők által írott szövegek (kérdések):**
 - Óvónőre vonatkozó szövegrészek;
 - Óvodát, illetve óvónő személyét/munkásságát negatívan beállító/bíráló szövegrészek;
 - Óvoda, illetve óvónő mellett kiálló szövegrészek.
 - Szülőre vonatkozó szövegrészek:
 - Saját kompetencia pozitív megítélésének szövegrészei;
 - Saját kompetencia negatív megítélésének szövegrészei.
- **Szakértők által írott szövegek (válaszok):**
 - Óvónőre vonatkozó szövegrészek;
 - Óvodát, illetve óvónő személyét/munkásságát negatívan beállító/bíráló szövegrészek;
 - Óvoda, illetve óvónő mellett kiálló szövegrészek.
 - Szülőre vonatkozó szövegrészek:
 - Szülőt erősítő, támogató, biztató szövegrészek;
 - Szülőt felelősségre vonó szövegrészek.

5.6 MAXQDA tartalomelemző szoftver

A német fejlesztésű MAXQDA tartalomelemző szoftver segítségével a kutatók szöveges adatokat elemezhetnek, kódolhatnak és vizualizálhatnak. Ezzel a programmal lehetőségünk nyílik a szövegek mélyrehatóbb analizálására, a munka gyorsabb, pontosabb és kiszámíthatóbb elemzésére. Alapvető funkciói közé tartozik a szövegelemzés, a kódolás, a kategóriák és a kódkeretek létrehozása, illetve az eredmények exportálása pdf, excel és word formátumokba. Használata könnyen tanulható, felhasználóbarát, menüsora, eszköztára és kódtára logikus felépítésű.

Számos funkcióval, így például színmódszerrel, szolgálja az áttekinthetőséget, valamint a szöveg egységekhez jegyzetek is társíthatók. Mi a 14 napig használható ingyenes demoverziójával dolgoztunk, melyet a www.maxqda.com⁴ oldalról töltöttünk le.

Számunkra azért volt kiemelten nagy segítség a program, mert a szövegek nagy terjedelme és mennyisége miatt rendkívül időigényes lett volna egyesével, külön-külön elemezni azokat. A programban lehetőség volt színek szerinti kódolásra is, mely által még átláthatóbb és nyomon követhetőbb a munka.

6. A kutatás eredményei

A fő irányvonal, melyre a választ kerestük: *milyen megítélésben tűnnek fel az online szülőtámogató programokban az óvodák, óvónők?* Az elemzés befejeztével izgalmas adatokra derült fény. A szülők által írt bejegyzésekben és a szakértők kérdéseire adott szülői válaszokban – az összesen **26 bejegyzésben – 86 esetben szerepelt az óvodát, vagy az óvónő személyét és munkásságát bíráló, negatívan minősítő szövegrész.** 19 esetben tüntették fel a szülők pozitív kontextusban magukat, saját igazukat és gyakorlatukat szembe állítva a pedagógusokéval, és 15 szövegrészt találtunk arról, amiben az óvónőket a felmerült probléma ellenére is jó színben tüntették fel. A **szülők** a saját kompetenciájukat nem számottevő mértékben kérdőjelezték meg.

MAXQDA 2022	2023.04.18.
Code System – Szülők által írott szövegek (kérdések)	
Code System – Szülők által írott szövegek (kérdések)	Frequency
Saját kompetencia negatív megítélése	3
Óvodát, illetve óvónő személyét/munkásságát pozitívan beállító/bíráló	15
Saját kompetencia pozitív megítélése	19
Óvodát, illetve óvónő személyét/munkásságát negatívan beállító/bíráló	86

3. ábra: Szülők által írott szövegekből (történetekből, kérdésekből) kinyert kódok összefoglalása

⁴ <https://www.maxqda.com/trial>

A bejegyzések kérdéseire adott **szakértői** válaszok kódarányai a következők voltak:

MAXQDA 2022	2023.04.18.
Code System – Szakértők által írott szövegek (válaszok)	
Code System – Szakértők által írott szövegek (válaszok)	Frequency
Szülőt felelősségre vonó, megkérdőjelező	0
Óvodát, illetve óvónő személyét/munkásságát pozitívan beállító/bíráló	23
Szülőt erősítő, támogató, biztató	30
Óvodát, illetve óvónő személyét/munkásságát negatívan beállító/bíráló	37

4. ábra: Szakértők által írott szövegekből (válaszokból) kinyert kódok összefoglalása

A két táblázat jól szemléletes a szülők és a szakértők közötti egyhangúságot tekintetben, hogy **a probléma azonosítása során túlnyomó részben az óvodát vagy az óvónőket hibáztatják.** A **szülők** részéről tett néhány megállapítás az óvoda és óvónők munkásságát **negatívan** bíráló kategóriában (a szövegrészeket teljes formájában a MAXQDA program által generált táblázatban jelenítjük meg a mellékletben):

- „Megint panaszkodnak”;
- „Problémás a gyerekem, le akarják rázni a nyakukból”;
- „Az oviban sokkal agresszívebb, mint bárhol máshol”;
- „Attól félek csak, ha beszélek az érintett óvónővel, utána másképp fog állni a gyermekhez.”;
- „Nem tudok azonosulni az óvónő módszereivel”;
- „Azt is érzem, hogy erősen kihasználják, hogy itthon vagyok a 1,5 éves öccsével”;
- „Az óvónők furcsán néznek rám”;
- „Láttam az arcán, hogy magában hülyének néz, hogy emiatt szólok”;
- „Sajnos úgy tapasztalom, hogy egyfajta gyermekmegőrzőként funkcionál, az óvónők belefásultak, igyekeznek túlélni a napot.”
- „A vezető - elnézést, hogy ilyet írok, de szerintem inkompetens”.

A szakértők által megfogalmazott válaszokban többségében negatív töltetű hozzászólások jelentek meg a pedagógusokkal és az intézményes rendszerrel szemben, s bár arányaiban nem azonosan, de az óvodák és óvónők „ártatlanságát” feltételező vagy sugalló kommentek is tapasztalhatók voltak, főként óvodapedagógus szakértőktől. Számos formában olvashattuk az elentétes nézeteket: volt olyan szakértő, aki az óvónő kicselezését ajánlotta a szülőnek (az ajánlás

arról szólt, hogy a szülő kezdeményezze az óvodapszichológus jelenlétét a csoportban saját gyermeke kapcsán, mely által az óvónő megfigyelhetővé válik). Voltak olyan tanácsok, melyek az óvónő elleni összefogást szorgalmazták. A szülővel ellentétes nézetet valló, szülői kompetenciát megkérdőjelező hozzászólást egyetlen esetben sem találtunk. A szülők támogatását, biztatását, a velük való egyetértést és igazukat erősítő válaszok viszont kiemelkedően nagy számban voltak jelen.

Óvoda, óvónő elleni **szakértői** válaszok közül néhány (részletesen a 2. számú mellékletben található az elemzett szövegegységek):

- „*Semmiképpen se hagyja annyiban az édesanya!*”;
- „*Az óvoda hozzáállása elfogadhatatlan*”;
- „*Szülőként a gyermekéért tartozik felelősséggel és szolidaritással, és nem az óvónőért. Javaslom, hogy bizzon magában, az ösztöneiben*”;
- „*Semmilyen szinten nem elfogadható ez a nevelési módszer!*”;
- „*Valószínűleg egy korábbi rendszerben szocializálódott az óvónő*”;
- „*Remélem, találsz szövetségeseket magad mellé, hátha van még olyan szülő, aki szintén szeretne tenni azért, hogy hallassa a hangját és javuljanak a dolgok*”;
- „*Talán nem árt, ha "felülről" ránéznek, miért harapódzott el az agresszió ilyen mértékben az adott csoportban (intézményben), és megfelelő-e a konfliktuskezelési eszköztára az ott dolgozóknak*”;
- „*Az intézményes nevelésre sajnos jellemző az a régimódi felfogás, miszerint a gyermekeket rengeteg értelmetlen korlát közé kell szorítani, hogy "jól funkcionáljon" (tisztelet a kivételnek)*”;
- „*Amelyik óvodában megtörténhet, hogy, ahogy írod: „1-2 órás földön fetrengős, üvöltős hisztijeik vannak. Az óvónő szerint dühöng, tombol, csillapíthatatlan.” ott - engedtesék kimondani – hogy mulasztás történik*”.

Fontos tudnunk, hogy a szakértői csoport másodlagos funkciója a saját szolgáltatások reklámozása, ügyfelek, kuncsaftok, vevőkör gyűjtése, növelése. Ez alapján nem meglepő a szülőkkel való kiemelkedő számú, és szinte kizárólagos egyetértés, illetve az ő támogatásuk és igazuk hangsúlyozása. Itt szeretnénk hozzátenni, hogy a szülők által írott problémák és történetek több esetben valóban súlyos mulasztást, elavult nevelési módszereket és gyakorlatokat tartalmaztak, s az ő szempontjukból az állítások komolysága és létjogosultsága valójában nem kérdőjelezhető meg. Azonban azt az igen fontos, kihagyhatatlan tény is be kell vonni az egyenletbe, hogy

igazat tenni, erősíteni és döntést hozni kizárólag úgy lehet, ha ismerjük a másik szemszögéből is az eseményeket. A tartózkodás és semlegesség gyakorlata túlnyomó részben nem valósult meg a szakértői válaszokban, melynek háttérében a szülők (kliensek) megnyerése is állhat. Néhány példát szeretnénk hozni a **szülőtámogató szövegrészekre** is (teljes terjedelemben a 3. számú mellékletben találhatók):

- *„Nagyszerű, amit itt az utolsó bekezdésben leírsz! Ez a mi dolgunk, nekünk, anyáknak, hogy az anyai ösztöneinkre hallgassunk mindenféle külső ítélkezéssel dacolva!”;*
- *„Hajrá Édesanya! Hallgass a belső hangra! Te tudod a legjobban, hogy milyenek valójában a gyerekeid, hogy mi a jó nekik!”*
- *„Nagyon sajnálom ami veletek történik szörnyű lehet ez anyaként.”*
- *„Én is azt gondolom, hogy jól tették, hogy összefogtak”*
- *„Borzasztó lehet olyan dolgokat hallani a gyermeke szájából, ami az ön személyiségétől, nevelési módszereitől, elveitől messze áll.”*
- *„Ezek a módszerek nagyon jók, nagyon jól ráéreznek a gyermek szükségleteire és ha eddig nem olvastak utána, akkor ösztönösen is jól csinálják. Emögött valószínű nagyfokú figyelem, szeretet és elfogadás áll, önök elég jó szülők és igyekeznek helyén kezelni a dolgokat, ami valójában sokkal nehezebb, mint a könyvek, tanácsok alapján gondoljuk.”*

6.1 Interjúk

A tartalomelemzést megerősítő módszerként a félig strukturált interjút választottuk. A kérdések tekintetében főbb témapontokon keresztül haladtunk, így a demográfiai adatok felvételén túl kötetlenül beszélgettünk adott témán belül. A kérdések (témák), melyekben informálódtunk, a következők voltak:

- Online nevelési tanácsadók: miért lehet jobb egy online tanácsadás, mint egy személyes konzultáció;
- Miért fordulhat egy szülő online nevelési tanácsadóhoz problémájával;
- Az óvónők általános megítélése Magyarországon;
- Nevelési gyakorlatról alkotott benyomások az óvodák, illetve a szülők esetében.

A beszélgetésekre az interjúalanyokat egy 120 ezer főt számláló, szülők és óvodapedagógusok számára fenntartott csoportból invitáltuk, felhívás formájában. Az interjúra összesen 22 fő jelentkezett, melyből 9-en voltak szülők, és 11-en pedagógusok (kisgyermeknevelők, óvodapedagógusok és tanítók). A beszélgetések átlagosan 10-15 percig tartottak, ahol a

főbb demográfiai adatok felvétele után kezdtük meg a témáról a diskurzust. A főbb demográfiai adatok összesítve:

- **22 főből 22 nő**
- **Életkor szerinti megoszlás:**

18-25 év	25-30 év	30-35 év	35-40 év	40-45 év	45-50 év	50-55 év	55-60 év
1 fő	3 fő	4 fő	4 fő	2 fő	4 fő	2 fő	1 fő

- **Iskolai végzettség:**
 - Érettségi: 9 fő
 - Felsőfokú szakképzettség (OKJ is): 7 fő
 - Főiskola/egyetem: 5 fő

Abban a témában, illetve kérdésben, hogy **miért lehet jobb az online forma a tanácsadásra**, illetve hogyan vélekednek erről a felhasználásról, nem születtek merőben ellentétes álláspontok. Szülői és pedagógusi oldalról is egyaránt a kényelmesség, a rugalmasság jelent meg, de a pedagógusok kiemelték, hogy a személyes tanácsadást eredményesebbnek tartják.

- „Nem kell a helyszínre utazni. Gyermekeim vigyázását nem kell megoldani, velem van csak a háttérben. Saját időmhöz szabva választhatom ki”
- „Idő és helyszín hiányában jó lehet távolabbi szakemberekkel online konzultálni”

Az interjúkon felmerült az a kérdés, hogy **vajon miért fordulhat egy szülő online nevelési tanácsadóhoz, miért nem az óvónőhöz**. Ebben a témában azonban többféle válasz született. A pedagógusok úgy tartották, ez a bizalom hiánya miatt lehet, szerintük kellemetlen lehet a szülőnek az, hogy saját problémájával azt a pedagógust keresik meg, akikkel nap mint nap találkoznak. A szülők ezzel szemben többségében azt mondták, hogy az óvónőket elutasítónak tartják, leterheltek, nem tudnak foglalkozni ilyen problémákkal, de voltak, aki úgy tartják, hogy egy ismeretlen szakember elfogulatlanabb a problémát tekintve, mint a pedagógus. A legmeglepőbb megnyilvánulás a szülőktől azonban az volt, hogy „az óvónő nem nevelési tanácsadó”.

A beszélgetések során szóba jött még **az óvónők általános megítélése a szülők szempontjából**.

- „Szerintem sok esetben negatívan állnak a szülők az óvónőkhöz. Ha kérnek valamit, ha segítőkész szándékkal tanácsolnak valamit, rosszul viselik a szülők.” (pedagógus)
- "Sok harcot kell kiállniuk. Nagyon változott a nevelés. Az otthon nevelt hercegek és hercegnők véleményem szerint egyre agresszívakabbak.” (szülő)

- "Az óvónők csak játszanak, és vigyáznak a gyerekekre." (pedagógus)
- „Rossz, mindenki jobban ért hozzá, mint aki ezt tanulta. De nem csak erre igaz.”
(szülő)

Mikor rátértünk a **szülők manapság gyakorolt nevelési stílusára**, meglepő módon szülői és pedagógusi oldalról is szinte kivétel nélkül egyforma válaszok születtek: a szülők túl engedékenyek, szinte mindent ráhagynak a gyerekekre, félnek a konfliktusoktól, a sírástól.

Az interjúkból kapott eredmények ráerősítettek a tartalomelemzésből nyert megállapításainkra.

7. Összefoglalás

A bevezető, illetve szakirodalmat felölelő részében szerettük volna bemutatni, hogy milyen hatások, benyomások érték a családokat, szülőket, apákat, anyákat és gyermekeket. Úgy gondoljuk, hogy sikerült egy megközelítően átfogó képet kapnunk arról, hogy mennyire nehéz helyzetben voltak a családok elmúlt évszázadban, és hogy adaptálták az emberek a megoldásokat az életükbe. Két szóval összegezve: bizonytalanul és bizalmatlanul. Mai napig érezteti hatását a temérdek változó, amikhez idomulni krízis nélkül aligha lehet(ett). A legnagyobb kihívást a rendszerváltás hozta nemzetünk polgárai számára, hiszen egy rendkívül nagy horderejű paradigmaváltás történt. A kollektívizmus eszméjére, tanaira és gyakorlatára berendezkedő társadalom elé hirtelen individualista értékek kerültek. Az individuum, az egyén és a belső értékek szárnyalása sokáig utópisztikusnak hatottak, és az elsajátítás folyamatában sokan félreértették az individualista eszme értékszemléletét: az emberek önértékelése megnőtt, és megvitatás nélkül utasítanak el minden kritikus véleményt.

Valószínűleg az individualizmus ideájából eredő félreértés érezteti hatását az általunk vizsgált online felületeken is. Számos olyan területet találtunk a közösségi médiában, ahol az oldalakat és csoportokat kezelő adminisztrátorok és moderátorok a saját diskurzusuraló eszközeikkel kontrollálják, hogy miről szóljon a tartalom, ki szólhat hozzá, vagy éppen ki nem kívánatos többé az oldalon – például mert ellentétes nézeteinek hangot ad. Erre egyszerű a válasz: „nem kell nézni”, „görgessen tovább”, „én döntöttem el, hogy az általam birtokolt oldalon ki lehet jelen”. Ez főként az egyirányú kommunikációs csatornát alkalmazó tartalomgyártókra igaz – tehát akik nem kommunikálnak aktívan a követőikkel, ezeken a csatornákon (Facebook, Instagram, Tik-Tok) csak marketingtevékenységet folytatnak annak érdekében, hogy szolgáltatásukat népszerűsítsék. Emiatt egy ellentétes nézet megjelenése az oldalon eredményezhet bevételkiesést is. Azonban a szabad véleménynyilvánítás joga így nem tud megvalósulni.

Ahogy azt olvashatták, az „Egy elgondolkodtató történet” című fejezetben, a (feltehetően) végzettség nélküli, hamis, nemlétező címet viselő „gyermeknevelési specialista” fenyegetően lépett fel velünk szemben a feltett kérdéseink és negatív véleményünk miatt. A konfrontálódást igyekeztünk elkerülni, azonban a jövőre vonatkozóan határozottan állást foglaltunk abban, hogy az online található „szülő támogató” funkciót ellátó, anyagi haszonszerzésen alapuló programok és szolgáltatások tekintetében égetően szükséges volna egy körültekintő felülvizsgálás. Ez annak okán is kiemelkedő fontosságú, mert a professzionális nevelés színterein (azaz bölcsődékben, óvodákban és iskolákban) romlik a szülők és a pedagógusok közötti viszony. Ez a jelenség eredhet az online szolgáltatók szülőt támogató attitűdjétől és az intézményes nevelésről

alkotott degradáló megnyilvánulásaiktól is, mely a bizalmat szülő és pedagógus között hátrányosan befolyásolja. Erre erősített rá kutatásunk, melyben egy szakértői csoport 26 bejegyzését vizsgáltuk meg. A 26 bejegyzésben – melyeket a csoporttagok bejegyzésekre adott reakciók száma szerint válogattunk ki – a szülők részéről 86 alkalommal, a szakértők részéről 37 alkalommal olvashattunk negatív bírálatot és általánosítást az intézményes rendszerrel, illetve óvónőkkel kapcsolatban.

A kutatás első, a dolgozat címbéli kérdésére, a vizsgálódásunk alatt tapasztalt szubjektív benyomásunk alapján azt a választ tudjuk adni, hogy online mindenki (elég) jó szülőnek számít. Mind a szülők szempontjából (saját nevelési gyakorlatukat pozitívan minősítve), mind a szakértők aspektusából, melyet szembe állítanak az óvónők hátrányos megítélésével. A csoportok, oldalak szakértői végzettségének vizsgálatakor azonban érdekes tényekre bukkantunk: voltak olyan szakértők, akik nem rendelkeztek releváns végzettséggel, gyakorlattal és tapasztalattal a nevelés és gyermeklélektan területén. Ennek ellenére a szülők bizalma a csoport szakértői felé nem kérdőjeleződik meg. Ez nagyban múlhat azon, hogy a szülőket támogató, erősítő, felemelő és biztató megnyilvánulásokkal (fogásokkal) élnek a szakértők (szolgáltatók), akik így elnyerik a kérdezők bizalmát. Ennek azonban az a következménye, hogy az intézményes rendszerről és az ott dolgozó emberekről kritikusan kezdenek el gondolkodni, s megkérdőjelezzik (vagy teljesen elutasítják) a nevelők hozzáértését.

Ezek az online szülő támogató csoportok, oldalak és programok – melyek inkább csak funkciójukban szülő támogatók – sok veszélyt rejtenek magukban, hiszen a szolgáltatók anyagi haszonszerzésén alapuló motivációja felülkerekedhet a józan gondolkodás és ítélőképesség megnyilvánulásain. Itt elsősorban arra gondolunk, hogy nem volna megengedhető az igazság és tények kijelentése anélkül, hogy megismernénk az „alperes” álláspontját. A segítő és támogató viszonyulás egy két felet érintő probléma esetén csak így valósulhatna meg igazságosan. Az intézményes nevelést és pedagógusokat gyalázó, negatívan általánosító és becsmérlő szülői bejegyzések és szakértői válaszok óriási károkat tudnak okozni a társadalmi gondolkodásban és viszonyulásokban, negatívan befolyásolva a pedagógusok általános megítélését is.

Nem szeretnénk azt a látszatot kelteni, hogy minden esetben az óvónőket mentenénk fel és kizárólag mellettük állnánk ki, hiszen számos esetben előfordulhat hibázás, mulasztás, s a szülők felmerült problémája igaz is lehet. Azonban szakmailag kifogásolható az a magatartás, hogy valaki feje felett pálcát törünk a körülmények pontos ismerete nélkül, ezzel megsegítve egy esetleges konfliktus kirobbanását az intézményben, mely elkerülhető volna, ha a szakértők az óvónőkről az ítélkező, illetve a szülővel egyetértést, támogatást, megértést sugalló kommenteket mellőzve, azt tanácsolnák, hogy a szülő az óvodapedagógussal beszélje meg a felmerült

problémát. Ilyen esetekben mediátor jelenléte is sokat segíthet, melyre ajánlást egyetlen esetben sem tapasztaltunk.

Zárásként szeretnénk szót kell ejteni a további elképzelésekről annak nyomán, hogy a viszszafordítsuk a jelenségeket, melyek hátrányosan hathatnak a pedagógusokra, illetve a szülő-pedagógus viszonyra. Kiemelkedően fontos, hogy a szülő támogató funkcióját az óvoda intézménye is képes legyen ellátni. Ennek érdekében célként deklarálható, hogy a köznevelési intézmények nagyobb hangsúlyt fektessenek a szülőcsoportos beszélgetésekre, illetve a pedagógusképzésekben nagyobb óraszámban tanulják és sajátítsák el a hallgatók a kommunikációs és tanácsadói gyakorlatokat. A szülőcsoportos beszélgetéseken a gyermek gondozásával, nevelésével kapcsolatos témakörökön kívül a szülői kompetenciát erősítő elméleti és gyakorlati alapozás is sorra kerülhetne, mentálhigiénés tanácsadással egybekötve. A pedagógusok leterhelt-ségének elkerülése érdekében ezeket az alkalmakat külsős szakemberek bevonásával is meg lehetne szervezni, de mindenképpen az óvoda intézményében, hogy a szülők érezzék az oda-tartozást.

Mellékletek

1. sz. melléklet: Óvodát, óvónő személyét, munkásságát negatívan bíráló SZÜLŐI szövegrészek

Óvodát, illetve óvónő személyét/munkásságát negatívan beállító/bíráló szövegrészek	
Code	Segment
Óvoda, óvónő negatív	az oviban sokkal agresszívebb, mint bárhol máshol.
Óvoda, óvónő negatív	az oviban komoly a gond
Óvoda, óvónő negatív	Az óvónő szerint vagy genetikai, vagy neveléseméleti probléma áll a helyzet mögött, meggyőződése szerint mi liberálisan neveljük a gyerekeket, ami nem így van
Óvoda, óvónő negatív	e engem nem hagy nyugodni az, hogy egy egyébként kiegyensúlyozott, mosolygós, vidám kislányból mi válthat ki szinte napi szinten, csak az ovira korlátozódó, üvöltős dührohamokat
Óvoda, óvónő negatív	a másik óvónőt a csoportban nem kedvelik annyira
Óvoda, óvónő negatív	nem szeretnék kiszűni a másik csoportban lévő óvónénikkel, hogy egy problémás gyereket adnak nekik
Óvoda, óvónő negatív	Korábban megkaptam már az óvónőtől, megfeddő hangnemben, hogy demokratikusan nevelünk, de nem tudta megfogalmazni, mire is gondol
Óvoda, óvónő negatív	de az én gyerekeimmel nem passzolnak, ahogy ez felnőttek között is előfordul
Óvoda, óvónő negatív	könnyíthet neki megemésztetni a *rengeteg rosszat, ami történt
Óvoda, óvónő negatív	egyre nagyobb dühöt és bizalmatlanságot érzek az óvónők és az intézmény felé is
Óvoda, óvónő negatív	ovi váltás gondolata
Óvoda, óvónő negatív	volt rá többszöri példa, hogy ketten húzták be a csoportszobába
Óvoda, óvónő negatív	a délutános óvó nő miatt lehet ez a keserves sírás és tiltakozás
Óvoda, óvónő negatív	szigorú és kiabálós óvó néni.
Óvoda, óvónő negatív	óvoda váltás
Óvoda, óvónő negatív	Attól félek csak, ha beszélek az érintett óvónővel, utánna másképp fog állni a gyermekemhez.
Óvoda, óvónő negatív	Erre ma megkaptam az óvodában az óvónőtől, hogy nem-e lehetne már ebéd előtt hazavinni, mert akkor elfárad és csak a hiszti van, mert anyát várja már olyankor csak és nem eszik semmit.
Óvoda, óvónő negatív	én könnyítsem meg az ő helyzetüket azzal, hogy hamarabb elviszem. Összesen 3,5 órát tölt az oviban a kisfiam.
Óvoda, óvónő negatív	az akkori óvónőtől megkaptam, hogy ne altassam otthon őiben, mert neki a papírmunkát meg kell csinálni és miatta nem tudja, mert ott kell mellette ülni, amíg elalszik...úgyhogy azóta ebéd után elhozom.
Óvoda, óvónő negatív	Egyszerűen kezdem azt érezni, hogy mivel "problémás" a gyerekem le akarják rázni a nyakukból. Főleg, hogy tudják anyuka otthon van vigye csak haza...az teljesen mindegy, hogy nem ülök itthon egész délelőtt.
Óvoda, óvónő negatív	néha teljesen másként látom.
Óvoda, óvónő negatív	Illetve olykor nem tudok azonosulni az óvónő módszereivel sem. /Különböztetés a többiekétől, beszédstílus stb./
Óvoda, óvónő negatív	az óvónőkkel nem igazán találja a közös hangnemet.

Óvoda, óvónő negatív	"büntetést" szinte minden nap kap (annak ellenére, hogy az óviban büntetést nem alkalmaznak az óvónők szerint): pl.: amiket az óvoda után mond kisfiam: "az óvónénik nem hallgatták meg, amit szerettem volna mondani", "büntetésben kellett várakoznom, amíg lenyugszom", "azt mondták, hogy nem baj, ha sírok, nem ölelnek meg" stb.
Óvoda, óvónő negatív	Óvónők megint panaszkodnak, hogy milyen rosszcsont volt, vagy pedig ő mondja, hogy az óvónők nem figyeltek arra amit kért.
Óvoda, óvónő negatív	sokkal inkább kötődik a barátaihoz, mint az óvónőkhöz.
Óvoda, óvónő negatív	Hogyan tudnánk elmagyarázni kisfiúnknak, hogy az óvónőktől ne várja azt a szeretet, megnyugtatót, mint Tőlünk
Óvoda, óvónő negatív	Félünk, hogy mivel az óvónőkhöz nem kötődik, így a feladatok sem kötik le igazán, a barátok nagyobb húzóerő.
Óvoda, óvónő negatív	A helyettesítő óvónőt nem szereti. 1 hét után jelezte ez az óvónő, hogy gyermekem minden nap panaszkodik, hogy fáradt és fáj a lába, remélve hogy akkor nem kell maradnia és érte megyünk. Ma kiderült, hogy egész nap sír és senkivel nem játszik. De ezt magától az óvónő nem mondta volna. Szerinte ez csupán hiszti...
Óvoda, óvónő negatív	Mindennap szenved, borzalmas tortúra az elindulás és nehezen is megy be a csoportba
Óvoda, óvónő negatív	Szerintem nincs biztosítva a lelki egészsége.
Óvoda, óvónő negatív	nem egy megértő vezető
Óvoda, óvónő negatív	Már jelezték az óvónők, hogy zavarja a foglalkozásokat a sírással. Ezzel mondjuk nem tudom, hogy mit kellene kezdenem...
Óvoda, óvónő negatív	3 héten keresztül egy jó szót nem tudtak rá mondani, persze minden panaszt hallott ő is sajnos...
Óvoda, óvónő negatív	Azt is érzem, hogy erősen kihasználják, hogy itthon vagyok a 1,5 éves öccsével,
Óvoda, óvónő negatív	óvodában sokszor nem jönnek rá mit akar.
Óvoda, óvónő negatív	nem okék a nevelési módszerei
Óvoda, óvónő negatív	A következőt mesélte 4,5 éves lányom tegnap: "Az oviban, aki a leglassabban lesz kész, az nem kapja meg a plüssét az alváshoz. Csak amikor becsukta a szemét."
Óvoda, óvónő negatív	mindennap megbüntetik valakit
Óvoda, óvónő negatív	Ilyenek is vannak, mint "gondolkodósék", aki rosszalkodott az ebédnél, az (ha valakinek aznap születnapja van és visz tortát) nem kap a tortából, csak később, uzsonnakor... aki rosszalkodik, azt nem viszik magukkal a játszótérre, strandra (júniusban voltak közösen külön busszal a strandon).
Óvoda, óvónő negatív	Az óvónők sajnos büntetés pártiak. Nem csinálhatnak a gyerekek bizonyos tevékenységeket, mert rosszak. Szégyellid magad sokszor elhangzik. Ijesztgetik őket (elmennek az óvónők másik csoportba, aki rossz, az átmegy egy másik csoportba).
Óvoda, óvónő negatív	annyi volt a válaszuk, hogy valahogy fegyelmeznük kell, mert idén rosszak a gyerekek.
Óvoda, óvónő negatív	Ha a kislányom szorong, akkor biztos nem foglalkozunk vele eleget otthon.

Óvoda, óvónő negatív	Másnap az óvónők körbeültették a gyerekeket és végigkérdezték ki mit mond otthon és persze elhangzott, hogy szégyelliék magukat. Mikor az igazgatónő is hallotta a problémákat, az óvónőket védte. Az egyik óvónő rögtön hozzá szaladt, hogy akkor Ő felmond.
Óvoda, óvónő negatív	félek tőle, ha a pszichológushoz (elvileg van az oviban) fordulunk, azt hátba támadásnak élnék meg az óvónők.
Óvoda, óvónő negatív	Megpróbálunk továbbra is kommunikálni az óvoda felé, bár úgy érzem az eddigi próbálkozásaink csak rontottak a helyzeten.
Óvoda, óvónő negatív	előre nem biztos, hogy látni fogjuk milyenek az új óvónők és félek, nehogy rosszabb legyen, mert még a barátai sincsenek ott.
Óvoda, óvónő negatív	Soha nem volt nélkülem sehol ezt is elmondtam azt mondta a fejlesztő hogy ez a mi problémánk őt nem érdekli.
Óvoda, óvónő negatív	Azt érzem, hogy csak támadnak csak hibát keresnek valami okból.
Óvoda, óvónő negatív	kiabált vele az óvónő
Óvoda, óvónő negatív	eltudom képzelni, hogy az amilyen azt mondta ne beszéljek vele otthon az oviról.
Óvoda, óvónő negatív	Én a legnagyobb tisztelettel fordultam mindenki felé a másik oldalról ez nem mondható el
Óvoda, óvónő negatív	mondták az óvónők, hogy nagyon nem fogad szót.
Óvoda, óvónő negatív	Egyáltalán egy 3 évesnek első nap az oviban már mindennek meg kell felelni és egyből szót fogadni?
Óvoda, óvónő negatív	bekerül egy hatalmas közösségbe és ő jelenti a legnagyobb "problémát" az óvónőknek.
Óvoda, óvónő negatív	Én azt látom, hogy az óvónők sem tudnak vele mit kezdeni,
Óvoda, óvónő negatív	Frusztrál, hogy az óvónők is úgy adják elő, hogy ilyenekkel még nem volt dolguk. Ezt nehezen akarom elhinni, hiszen 30-35 éve óvónők. Ennyire rossz lenne a gyerekek? Itthon nem látom ennyire rossznak egyáltalán.
Óvoda, óvónő negatív	Az elmúlt 1 hét nem lett könnyebb az óvodában, az óvónők folyton panaszkodnak, hogy nem tudják kezelni kislányomat:nem fogad szót, verekszik (ok nélkül megy neki bármelyik ovis társának)..
Óvoda, óvónő negatív	hova fordulhatok a panaszommal, ha az esetet nem megfelelően kezelik?
Óvoda, óvónő negatív	Az óvónők furcsán néznek rám is és a kislányomra is ez miatt, ami elszomorít
Óvoda, óvónő negatív	Mikor az oviba érünk minden megváltozik, és csak sír
Óvoda, óvónő negatív	Ők is csak azt mondják, hogy elég már, elfáradtak, hogy a kislányom folyton sír ennyi idő után is.
Óvoda, óvónő negatív	Ma felhívott az Óvoda vezetője és nagyon kimért volt számonkérő hogy a gyerek miért beteg ennyit, azt feltételezi ahogy a szavaiból kivettem hogy én betegítem meg.
Óvoda, óvónő negatív	nem csak bántó de félek is hogy jelzi valahol és a gyám hivatal megkeres emiatt.
Óvoda, óvónő negatív	ament az egyik óvónőnihez és szólt, hogy pisilnie kell, ő viszont nem hitte el neki "most pisiltél" alapon és nem vitte be a mosdóba.
Óvoda, óvónő negatív	odament szólni. Viszont nem hittek neki.
Óvoda, óvónő negatív	Nem jut eszembe más "törés" az ügyben, mint az, hogy nem hittek neki.

Óvoda, óvónő negatív	felmerült az oviváltás is
Óvoda, óvónő negatív	Az óvónők azt mondták, éretlen még a közösséghez, ovihoz, vegyem ki. Mi pedig azt gondoltuk, adunk neki időt,
Óvoda, óvónő negatív	sokszor kikelték mennie a mosdóba. Kikértezték mindig, 5-6 alkalommal ki is engedték de utána már nem....sőt még kiabálni is elkezdett vele az óvónő, ez miatt sírva fakadt a lányom és engem hiányolt. Erre az óvónő annyira ideges lett hogy erősen megszorította a lányom kezét, kirángatta az ágyból, majd visszalökte
Óvoda, óvónő negatív	Elbeszélgettünk az óvónővel, de a kislányomat nem érdekelte, ő félt...a mai napig fél.
Óvoda, óvónő negatív	félt hogy ebben az oviban is olyan fog történni mint a régiben.
Óvoda, óvónő negatív	Nem az első eset,hogy óvó néni úgy gondolja,hogy ha sír/hisztizik a gyerek ,akkor kiviszi megmosdatni(múltkor azt mondta a fiam ,hogy ráfröcsköli a vizet)
Óvoda, óvónő negatív	Másik anyukának pedig azt mondta a fia,hogy a szájára csapott,amiért csúnyán beszélt.
Óvoda, óvónő negatív	(más óvodákban is hallottak már,erről az óvónőről,de nem jókat)
Óvoda, óvónő negatív	Beszéltem az óvónővel természetesen,hogy én ezzel a módszerrel nem értek egyet. Láttam az arcán,hogy magában hülyének néz,hogy emiatt szólok
Óvoda, óvónő negatív	Tegnap nap folyamán az óvoda hibázott. A dada összekeverte a gyerekeket . A fiamat felöltöztette és kitette az ajtón ,úgy hogy senki nem volt ott érte . Erről a dada nem győződött meg . Becsukta a gyerek mögött az ajtót. A kisfiam elment a szemben lévő játszótérre . Egy apuka találta meg , aki elvitte őt a rendőrségre . Nem tudni egyelőre ,hogy mennyit volt egyedül.
Óvoda, óvónő negatív	kiviszi az óvónéni és lezuhanyoztatja
Óvoda, óvónő negatív	A mai napon közölték velem, hogy holnap reggelig döntsük el, vagy hozzájárulásunkat adjuk, vagy a karácsonyi rendezvényen nem vehet részt a gyermekem, mivel nem tudják azt garantálni, hogy senki ne töltse fel a Facebookra a fotókat
Óvoda, óvónő negatív	kinek a jogai csorbulnak azáltal, ha az óvodai ünnepségen készült fotókat nem publikálják a Facebookon? Ha nincs közzétéve, akkor meg sem történt?
Óvoda, óvónő negatív	Sok óvónéni a saját oldalára is ki rakja őket mint valami bazári majmot.. (már elnézést)
Óvoda, óvónő negatív	Megelőzés óvodai részről nincs, sajnos úgy tapasztalom hogy egyfajta gyermekmegőrzőként funkcionál, az óvónők belefásultak, igyekeznek túlélni a napot.
Óvoda, óvónő negatív	alábbhagyott az óvónők figyelme és kezdődött minden előről.
Óvoda, óvónő negatív	a vezető - elnézést, hogy ilyen írok de szerintem inkompetens az óvoda vezetéséhez- szintén nem látta ezt olyan nagy problémának, és majd odafigyelnek
Óvoda, óvónő negatív	feltártuk a problémáinkat (nem kapnak inni, nem mehetnek pisilni, csak amikor csoportosan mindenki!!!, stb.)
Óvoda, óvónő negatív	.Most ovi után meséli a lányom,hogy az óvónéni kivitte és elmutogattatta vele mi és ,hogyan történt.Én ezt nagyon nem érzem helyesnek.Úgy gondolom ott kellett volna lennem

2. számú melléklet: Óvodát, illetve óvónő személyét/munkásságát negatívan beállító/bíráló SZAKÉRTŐI szövegrészek

Óvodát, illetve óvónő személyét/munkásságát negatívan beállító/bíráló szövegrészek	
Code	Segment
Óvoda, óvónők negatív	az óvoda kizárólag rájuk hárítja a felelősséget a gyerekek óvodai viselkedésével kapcsolatban
Óvoda, óvónők negatív	az intézményes nevelésre sajnos jellemző az a régmódi felfogás, miszerint a gyermekeket rengeteg értelmetlen korlát közé kell szorítani, hogy "jól funkcionáljon" (tisztelet a kivételnek).
Óvoda, óvónők negatív	A 40 év tapasztalat példamutató, tiszteletreméltó, de önmagában nem ok arra, hogy megkérdőjelezzük saját gyermekünk képességeit.
Óvoda, óvónők negatív	képzeljünk el egy helyet, ahol számunkra teljesen értelmetlen szabályok vannak, aminek egy szeretettünk nem tud megfelelni, ezért őt a környezete leminősíti, miközben mi tudjuk, hogy csodálatos ember.
Óvoda, óvónők negatív	ez a pedagógus "régi motoros", a szemléletét illetően, hogy talán nagyon tekintélyelvű, ahogy annak lennie kellett 40 éve.
Óvoda, óvónők negatív	Létezik olyan óvónő, aki a gyerekekre - bármilyen erős akarátú is egy kisgyermek, bármennyire nem fér a bőrébe - , nem, mint problémás esetre tekint.
Óvoda, óvónők negatív	A szülőknek meg szabad kérdőjelezni az ilyenfajta, város szerte híres tekintélyeket, legalább magunkban, legalább a mi gyerekünkkel kapcsolatban... A gyerekeknek nem szabad kínlódnia az óvodában, az óvoda nem arra van, hanem arra, hogy szeressen ott lenni, fejlődjön, játsszon, boldog legyen... A felnőttek dolga pedig ehhez adni a kereteket, olyan helyzetbe hozni a gyerekeket, olyan pedagógiai módszereket használni, ahol ez történik és nem a vergődés...
Óvoda, óvónők negatív	Amelyik óvodában megtörténhet, hogy, ahogy írod: „1-2 órás földön fetrengős, üvöltős hisztijeik vannak. Az óvónő szerint dühöng, tombol, csillapíthatatlan.” ott - engedték kimondani – hogy mulasztás történik.
Óvoda, óvónők negatív	Ha azonban semmi változást, vagy erőfeszítést a változásra nem látnék, lehet hogy én is megfontolnám az óvoda váltást, ha a kislányotok számára ez már a mindennapi óvodai létét ennyire befolyásolja, hogy emiatt sírva tiltakozik az óvoda ellen, mert fél.
Óvoda, óvónők negatív	Amennyiben a helyzet nem javul, sajnos én is az óvoda váltást javaslom.
Óvoda, óvónők negatív	Ez a viselkedés nem csak az Ön, de a többi gyerek számára is káros, és jogellenes, így szülőként megpróbálhatnának összefogni, és úgy képviselni az érdekeiket
Óvoda, óvónők negatív	Szomorúan olvasom, hogy óvodák mit tehetnek
Óvoda, óvónők negatív	Sajnálom, hogy ennyire nincsenek felkészülve az óvodák a más gyerekek integrálására.
Óvoda, óvónők negatív	konzultáljon az ovónénikkel, miért ne végezhetné el egyedül a maga tempójába, nem a többiekkel.
Óvoda, óvónők negatív	nem ad mentséget, h ez legyen a konfliktus kezelési technika, amit alkalmaznak.
Óvoda, óvónők negatív	Én szerintem, ha már volt előzménye az eseményeknek, nyugodtan akár azzal is megtudod a pszichológust keresni, lányotok nem szívesen megy mostanában az oviba. Mi lenne, ha megnézní foglalkozáson és szabad játékban, mi zajlik a csoportban. Ezt tiszta sor, nincs megkérdőjelezve az óvónők kompetenciája.

Óvoda, óvónők negatív	Aggasztónak tartom, hogy az óvónők és a vezetők így reagálnak a helyzetre. A gyerekek nagyon jól tették, hogy szóltak a szülőknek, a szülők nagyon jól tették, hogy szóltak az óvónőknek, külön és közösen is - ritka, de nagyon példaértékű az összefogás. Amit az óvoda dolgozói csinálnak, az kimeríti az érzelmi-verbális bántalmazás kategóriáját.
Óvoda, óvónők negatív	Emellett én továbbra is azt javaslom, hogy tartsanak ki a szülőtársakkal abban, hogy az óvodai dolgozóknak elmondják, hogy ez nincs rendben, és jó, ha tudják a gyerekek is, hogy a felnőttek hallották a szavukat és dolgoznak azon, hogy az óvónőkkel meg lehessen azt beszélni, hogy így nem bánunk másokkal.
Óvoda, óvónők negatív	Kedves Kérdező, csatlakozva fenti szakértő társamhoz, az óvodai körülmények, az óvónők viselkedése valóban alkalmas arra, hogy a gyermekek érzelmi abúzust szenvedjenek el.
Óvoda, óvónők negatív	az óvodában láttak már egyet s mást, talán inkább még arra nem jöttek rá, hogyan lehet az ön gyermekének segíteni. Ezt otthonról nehéz lenne kezelni, az ottani helyzetet nekik kell megoldani.
Óvoda, óvónők negatív	tanácsos megkérdezni tőlük, hogy ők mit gondolnak a helyzetekről és, mit is várnak önöktől szülöktől
Óvoda, óvónők negatív	a megszegyenítő, fenyegető légkör milyen károkat okoz adott esetben a gyerek lelkében, különösen, ha az része az intézményi kultúrának, ahová a gyerek nap mint nap bejár.
Óvoda, óvónők negatív	Mindenképpen jó lenne tudni, hogy mi vezetett odáig, hogy az óvónők ilyen eszköztelenek voltak, hogy már csak ehhez a módszerhez tudtak nyúlni.
Óvoda, óvónők negatív	Semmilyen szinten nem elfogadható ez a nevelési módszer!
Óvoda, óvónők negatív	Valószínűleg egy korábbi rendszerben szocializálódott az óvónő
Óvoda, óvónők negatív	Ha úgy érzi, hogy az óvoda vezetése nem veszi elég komolyan a megkeresésüket, menjen tovább a fenntartóhoz
Óvoda, óvónők negatív	tudom, hogy a helyzet nagyon kellemetlen, de szülőként a gyermekéért tartozik felelősséggel és szolidaritással, és nem az óvónőkért.
Óvoda, óvónők negatív	ha ezek valóban megtörténtek, akkor nagyon súlyos cselekedetek
Óvoda, óvónők negatív	az óvoda hozzáállása elfogadhatatlan
Óvoda, óvónők negatív	az óvoda gyakorlata jogellenes!
Óvoda, óvónők negatív	nagyon nem együttműködő az óvoda - elképzelhető, hogy erőforráshiányosak vagy eszköztelenek, de attól még ez nem mehet így
Óvoda, óvónők negatív	remélem, talál szövegeseket magad mellé, hátha van még olyan szülő, aki szintén szeretne tenni azért, hogy hallassa a hangját és javuljanak a dolgok.
Óvoda, óvónők negatív	talán nem árt, ha "felülről" ránéznek, miért harapódzott el az agresszió ilyen mértékben az adott csoportban (intézményben), és megfelelő-e a konfliktuskezelési eszköztára az ott dolgozóknak.
Óvoda, óvónők negatív	a gyerekek felügyeletével megbízott óvónők megtették-e mindent ami tőlük elvárható
Óvoda, óvónők negatív	mivel a kisgyerek nem büntethető, az óvodában törtétekért az óvónő felel
Óvoda, óvónők negatív	ha esetleg felmerül, hogy az óvoda el akarna túsolni az esetet
Óvoda, óvónők negatív	Semmiképpen se hagyja annyiban az édesanya !

3. számú melléklet: Szülőtámogató, erősítő, biztató SZAKÉRTŐI szövegrészek

Szülőtámogató, biztató, erősítő szövegrészek	
Code	Segment
Szülőtámogató	Nagyon nehéz lehet nektek
Szülőtámogató	Úgy gondolom, hogy otthon igyekeztek egyenlő mértékben foglalkozni a gyerekekkel, legjobb esetben még külön idő is jut nekik
Szülőtámogató	Hú, de klassz, hogy ezt így meg tudtad fogalmazni.
Szülőtámogató	Nagyszerű, amit itt az utolsó bekezdésben leírsz! Ez a mi dolgunk, nekünk, anyáknak, hogy az anyai ösztöneinkre hallgassunk mindenféle külső ítélkezéssel dacolva!
Szülőtámogató	Hajrá Édesanya! Hallgass a belső hangra! Te tudod a legjobban, hogy milyenek valójában a gyerekeid, hogy mi a jó nekik!
Szülőtámogató	Ez nagyon nehéz dolog, sajnálom hogy ilyenek van kitéve a kislányod.
Szülőtámogató	Nagyon sajnálom ami veletek történik szörnyű lehet ez anyaként.
Szülőtámogató	Sajnos ezek nehéz esetek, és tényleg nagyon frusztráló szülőként megélni, hogy szinte semmit sem tudunk tenni a gyerekünkért.
Szülőtámogató	Szuper, hogy egyéni és intézményi szinten is törekszenek a megoldásra.
Szülőtámogató	Semmiképp nincs rendben, ha azt éreztetik veled vagy a kisfiaddal, hogy nem számíthat rájuk nehéz helyzetben, hogy nem jogosak a felvetéseid.
Szülőtámogató	Nagyon sajnálom, hogy gyermekét ennyi változás érte az óvodában.
Szülőtámogató	először is szeretném megnyugtatni, hogy semmit nem rontott el, sőt kifejezetten erősnek, biztonságosnak látom ezt a kötődést
Szülőtámogató	Borzasztó lehet olyan dolgokat hallani a gyermeke szájából, ami az ön személyiségétől, nevelési módszereitől, elveitől messze áll.
Szülőtámogató	Én is azt gondolom, hogy jól tették, hogy összefogtak
Szülőtámogató	Úgy érzem, hogy elég szorongató helyzetbe kerültek, a tehetetlenséget és a kétségbeesést érzem az írásodban.
Szülőtámogató	Ezek a módszerek nagyon jók, nagyon jól ráéreznek a gyermek szükségleteire és ha eddig nem olvastak utána, akkor ösztönösen is jól csinálják. Emögött valószínű nagyfokú figyelem, szeretet és elfogadás áll, önök elég jó szülők és igyekszenek helyén kezelni a dolgokat, ami valójában sokkal nehezebb, mint a könyvek, tanácsok alapján gondoljuk.
Szülőtámogató	Valóban jól gondolja
Szülőtámogató	otthon a leírtak alapján elég szépen tudják kezelni a hisztiket,
Szülőtámogató	Nagyon sajnálom, hogy ebbe a helyzetbe kerültek.
Szülőtámogató	Fogadja együttérzésem, ez a kialakult helyzet nagyon megterhelő lehet érzelmileg Önnek is és a kislánynak is!
Szülőtámogató	Nagyon nehéz erre bármit is írni. Átérzem, hogy milyen nehéz helyzetben van,
Szülőtámogató	Mélységesen felháborító, ami a kislányoddal történt, nagyon sajnálom, hogy ezt át kellett élnie!
Szülőtámogató	Borzasztóan sajnálom, hogy ilyen nehéz helyzetbe került

Szülőtámogató	nagyon kemény helyzetben vagytok, szülőt és gyereket próbáló. Nagyon jó, h kislányotok kis szíve ennyire a helyén van, azt mondja, nem jó a bántás és alapvetően mindezek ellenére szívesen megy be!!
Szülőtámogató	Nagyon nagyon veled érzek, ez rettenetesen megterhelő és stresszes, és nagyon nem fair, hogy ezzel kell küzdenetek.
Szülőtámogató	Kitartást neked,
Szülőtámogató	milyen jó, hogy hallgatsz magadra, magatokra, nagy támasza vagy a lányodnak
Szülőtámogató	Nagyon együttérzek veled!
Szülőtámogató	én úgy látom, ösztönösen is megtettél mindent, amit ebben a helyzetben tenni lehet:

4. számú melléklet: A kiválasztott bejegyzések hivatkozásai

	Probléma	Válaszadó	Elérési hivatkozás
1.	Az óvodában erőszakos a gyermek	Tanácsadó szakpszichológus	https://www.facebook.com/groups/edesanyak/permalink/359991381281622/
2.	Bántják az óvodában a gyermeket	Óvodapedagógus; pszichológus	https://www.facebook.com/groups/edesanyak/permalink/374774873136606/
3.	Nemiszerv fogdosás óvodai alvásidőben	Szexuálpszichológus	https://www.facebook.com/groups/edesanyak/permalink/1057895044824582/
4.	Óvodaváltás, kiabáló óvónő	Gyermekjogi szakértő	https://www.facebook.com/groups/edesanyak/permalink/998359254111495/
5.	Óvodából hazaküldés délután, nem bírják a gyerekek az óvónőket	Óvodapedagógus; gyógy-pedagógus	https://www.facebook.com/groups/edesanyak/permalink/558989201381838/
6.	Gyermek nem találja óvónővel a közös hangot	Konfliktuskezelő coach; mediátor, gyermekcoach	https://www.facebook.com/groups/edesanyak/permalink/1152118498735569/
7.	Beszoktatás, nem kedvelt helyettesítő óvónő	Óvodapedagógus	https://www.facebook.com/groups/edesanyak/permalink/997801200833967/
8.	Nem pisil az óvodában	Családsegítő	https://www.facebook.com/groups/edesanyak/permalink/1151543908793028/
9.	Fél a pisiléstől	Pszichológus	https://www.facebook.com/groups/edesanyak/permalink/451343088813117/
10.	Szenzoros gyermek, óvónői konfliktusok	Gyógy-pedagógus	https://www.facebook.com/groups/edesanyak/permalink/1166910983922987/
11.	Problémák az óvónő nevelési módszereivel	Óvodapedagógus; kisgyermeknevelő; coach	https://www.facebook.com/groups/edesanyak/permalink/243381576275937/
12.	Óvónő ijeszteget, büntet	Tanácsadó szakpszichológus; kapcsolódó nevelés coach; gyermekjogi szakértő	https://www.facebook.com/groups/edesanyak/permalink/539880303292728/
13.	Óvoda szakszolgálatához akarja küldeni a gyermeket	Mediátor	https://www.facebook.com/groups/edesanyak/permalink/1223202384960513/
14.	Óvónő panaszkodik a gyerekekre	Tanácsadó szakpszichológus; pozitív fegyverkezési tanácsadó	https://www.facebook.com/groups/edesanyak/permalink/1121829921764427/
15.	Óvodai fenyegetés és büntetés	Gyermekjogi szakértő; pszichológus	https://www.facebook.com/groups/edesanyak/permalink/175956196351809/
16.	Imádkozás állami óvodában	Gyermekjogi szakértő	https://www.facebook.com/groups/edesanyak/permalink/971402850140469/
17.	Beszoktatás eredménytelenség	Óvodapedagógus; családsegítő	https://www.facebook.com/groups/edesanyak/permalink/1219341925346559/
18.	Sok hiányzás az óvodából	Gyermekjogi szakértő	https://www.facebook.com/groups/edesanyak/permalink/1130368624243890/
19.	Óvodai bepiselés szorongás miatt	Pszichológus, tanácsadó szakpszichológus	https://www.facebook.com/groups/edesanyak/permalink/1122329298381156/
20.	A gyermek fél, szorong az óvónőtől	Kineziológus; óvodapedagógus; életvezető coach	https://www.facebook.com/groups/edesanyak/permalink/198714394075989/
21.	Óvónő botrányos nevelési stílusa	Pszichológus	https://www.facebook.com/groups/edesanyak/permalink/505933800020712/

22.	Óvodai gondatlanság, szülő nélkül hazaengedés, gyámügyi kérdés	Gyermegjogi szakértő; pszichológus	https://www.facebook.com/groups/edes-anyak/permalink/954521021828652/
23.	Óvónői büntetés, fegyelmezési módszerek	Gyermekjogi szakértő; óvodapedagógus	https://www.facebook.com/groups/edes-anyak/permalink/212726656008096/
24.	Gyermek személyiségi jogainak kezelése az óvodában	Gyermekjogi szakértő	https://www.facebook.com/groups/edes-anyak/permalink/504507566830002/
25.	Gyermekek közötti bántalmazás óvodában, önvédelem	Pszichológus; kapcsolódó nevelés szakértő coach	https://www.facebook.com/groups/edes-anyak/permalink/503481753599250/
26.	Óvodai bántalmazás, óvónői közbeavatkozás	Gyermekjogi szakértő; pszichológus	https://www.facebook.com/groups/edes-anyak/permalink/183268982287197/

Felhasznált irodalom

- Antal László (1976): *A tartalomelemzés alapjai*. Magvető, Budapest
- Csukonyi Csilla (2008): *A társas orientáció (individualizmus és kollektivizmus) és a „cultural trade-off” - hipotézis tudatos alkalmazhatóságának vizsgálati lépése: Magunkért legyünk vagy másokért; vagy mások legyenek értünk?* Ph.D. értekezés. Debreceni egyetem. <https://dea.lib.unideb.hu/server/api/core/bitstreams/75284e5e-14e1-44db-ad28-e89b9ed3a352/content> (Utolsó letöltés: 2023. 04. 29.)
- Dávid Beáta, Barna Ildikó, Bóné Veronika, Hegedűs Réka, Izsák Éva (2016): *A rendszerváltás családtörténetei. Huszonöt év Budapest árnyékában*. L'Harmattan, Budapest <http://real.mtak.hu/58914/> (Utolsó letöltés: 2023. 04. 29.)
- Földházi Erzsébet (2016): *A családformák változása. A párkapcsolatok átalakulása*. Vigilia, 2016. év, 81. évfolyam, 9. szám. 661-668. https://epa.oszk.hu/02900/02970/00913/pdf/EPA02970_vigilia_2016_09_661-668.pdf (Utolsó letöltés: 2023. 04. 29.)
- Gyöngy Kinga (2021): *Kisgyermeket nevelő szülők támogatásának hazai és nemzetközi lehetőségei, személyes és távsegítő formái – szakirodalmi áttekintés*. Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat 9. évf., 2. szám 145-168. <https://ojs.elte.hu/gyermeknevelés/article/view/2563/2293> (Utolsó letöltés: 2023. 04. 29.)
- Győri Miklós (2006): *Bevezetés a modern lélektan történetébe*. In: Oláh Attila (szerk.)(2006): *Pszichológiai alapismeretek*. Bölcsész Konzorcium, Budapest 10-48. http://gepeskonyv.btk.elte.hu/adatok/Pszichologia/96Ol%E1h/bev_pszich_teljes.pdf (Utolsó letöltés: 2023. 04. 29.)
- Koncz Ibolya Katalin (2020): *Az ipari forradalmak társadalomra gyakorolt hatása Magyarországon*. MISKOLCI JOGI SZEMLE 15. évfolyam (2020) 3. különszám https://www.mjsz.uni-miskolc.hu/files/13827/11_konczibolya_t%C3%B6rdelt.pdf (Utolsó letöltés: 2023. 04. 29.)
- Központi Statisztikai Hivatal: 2011. ÉVI NÉPSZÁMLÁLÁS. 5. Háztartások, családok életkörülményei. Budapest, 2013 https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/nepsz2011/nepsz_05_2011.pdf (Utolsó letöltés: 2023. 04. 29.)
- Monostori Judit, Őri Péter, Spéder Zsolt (2015) (szerk.): *Demográfiai portré 2015*. KSH NKI, Budapest: 153-170. <https://demografia.hu/kiadvanyokonline/index.php/demografiaiportre/issue/view/592> (Utolsó letöltés: 2023. 04. 29.)

- Pálmai Judit (2016): *20. század eleji családkép a közoktatás dokumentumaiban*. Doktori (PhD) értekezés <https://pea.lib.pte.hu/bitstream/handle/pea/14587/palmai-judit-phd-2016.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (Utolsó letöltés: 2023. 04. 29.)
- Pongrácz Tiborné (2001): *A család és a munka szerepe a nők életében*. In: Szerepváltozások: *Jelentés a nők és férfiak helyzetéről*. TÁRKI és a Szociális és Családügyi Minisztérium Nőképviseleti Titkársága <https://www.tarki.hu/adatbank-h/kutjel/pdf/a503.pdf> (Utolsó letöltés: 2023. 04. 29.)
- Sántha Kálmán (2013): *Multikódolt adatok kvalitatív elemzése*. Eötvös J. Kvk, Budapest
- Szendrei Eszter (2011): *A család és a rendszerváltás*. Jászkunság – 54. évf. 1-4. sz. https://epa.oszk.hu/03000/03002/00177/pdf/EPA03002_jaszkunsag_2011_016-022.pdf (Utolsó letöltés: 2023. 04. 29.)

NYILATKOZAT

Alulírott **Törőcsik Eszter**, a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, **Kaposvári Campus**, **Neveléstudomány** szak nappali/levelező* tagozat végzős hallgatója nyilatkozom, hogy a dolgozat saját munkám, melynek elkészítése során a felhasznált irodalmat korrekt módon, a jogi és etikai szabályok betartásával kezeltem. Hozzájárulok ahhoz, hogy Záródolgozatom/Szakdolgozatom/Diplomadolgozatom egyoldalas összefoglalója felkerüljön az Egyetem honlapjára és hogy a digitális verzióban (pdf formátumban) leadott dolgozatom elérhető legyen a témát vezető Tanszéken/Intézetben, illetve az Egyetem központi nyilvántartásában, a jogi és etikai szabályok teljes körű betartása mellett.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem*

Kelt: 2023 év 04 hó 25 nap

Hallgató

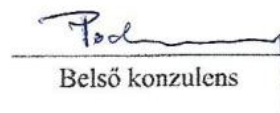
NYILATKOZAT

A dolgozat készítőjének konzulense nyilatkozom arról, hogy a Záródolgozatot/Szakdolgozatot/Diplomadolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A Záródolgozatot/Szakdolgozatot/Diplomadolgozatot záróvizsgán történő védelemre javaslom / nem javaslom*.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem*

Kelt: 2023 év 04 hó 25 nap

Belső konzulens

*Kérjük a megfelelőt aláhúzni!